Голос України

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради України ◆ № 237 ◆ Вівторок, 10 грудня 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

У Мінську керівники Бєларусі, РРФСР та України підписали остаточний вирок колишній імперії

Вчора Президент України Л. М. Кравчук поінформував членів Президії Верховної Ради України про результати переговорів у Мінську між керівниками трьох держав — Бєларусі, України, Росії. Є підстави твердити, що до їхньої Угоди приєднається Казахстан. Відкрито шлях до Співдружності і для республік колишнього Союзу, і для інших держав.

Гостру реакцію під час засідання Президії викликало інтерв'ю Горбачова Українському телебаченню, показане Центральним телебаченням. Ось окремі оцінки того інтерв'ю.

Л. М. Кравчук: «Я подзвонив Горбачову і сказав: «Ви вже протягом місяця підштовхуєте Україну до конфліктів, говорячи то про Харків, то про Крим, то про Донбас».

І. С. Плющ: «Інтерв'ю Горбачова — це пряма провокація для зіткнення серед народу України. Не вийде».

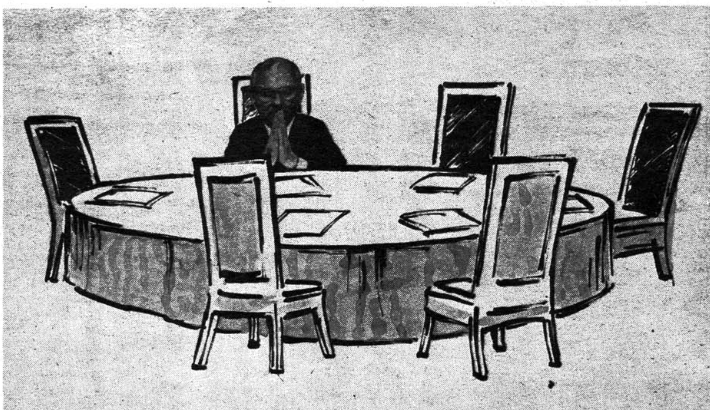
Члени Президії Верховної Ради України засудили спроби колишнього центру спровокувати національні конфлікти в Україні.

Отже, головне: керівники республік підписали Угоду про Співдружність Незалежних Держав і оголосили таким, що втратив силу, договір від 1922 року про утворення СРСР. Центральних структур з командними функціями — ніяких. Офіційне місто перебування координуючих органів Співдружності — Мінськ. Координатор Співдружності — Голова Верховної Ради Бєларусі С. Шушкевич. Виступаючи на прес-конференції, він сказав:

— Ми вкрай занепокоєні становищем, яке склалось в результаті розвалу Союзу. Тому в межах конституційно наданих нам прав ми взяли на себе ініціативу і підписали Угоду про заснування Співдружності трьох незалежних держав. Підписання цього документа веде за собою певні структурні і владні зміни, тому ми домовились продовжити нашу роботу.

2

ПРИЙНЯТІ ДОКУМЕНТИ ДРУКУЄМО В СЬОГОДНІШНЬОМУ НОМЕРІ. ПРОСИМО НАШИХ ЧИТАЧІВ ВРАХУВАТИ, ЩО ПІД ЧАС РАТИФІКАЦІЇ УГОДИ ПРО СТВОРЕННЯ СПІВДРУЖНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ У ВЕРХОВНИХ РАДАХ МОЖЛИВІ ПЕВНІ ЗМІНИ Й УТОЧНЕННЯ.

7

ЗЕМЛЯ ПІД КРИМІНАЛОМ

Ми настільки звикли до «липових» показників, пустопорожніх гасел і зміщених понять, що, говорячи про село, цілком природно думаємо про колгосп і навпаки... Чим це обертається для сільського господарства однієї «окремо взятої» Івано-Франківської області — читайте у матеріалі нашого кореспондента.

ВІЙСЬКОВА ПРИСЯГА

Я, (прізвище, ім'я та по батькові), вступаю на військову службу і урочисто клянусь народу України завжди бути вірним і відданим йому, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно дотримуватись Конституції і законів України, зберігати державну і військову таємницю.

Я клянусь захищати українську державу, непохитно стояти на сторожі її свободи і незалежності.

Я присягаю ніколи не зрадити народу України.

(Прийнята Верховною Радою України 6 грудня 1991 року).

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

Закон України

ПРО ПРОКУРАТУРУ

СОЮЗУ ГОДІ

Учора, після зустрічі «трьох» і підписання Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав, Президент України Леонід Кравчук дав прес-конференцію для вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації.

— Наскільки несподіваними є підписані у Бєларусі документи?

— Немає секрету,— сказав Леонід Кравчук,— у тому, що у Бориса Єльцина була бесіда з Михайлом Горбачовим по телефону, я тоді сказав: Україна не підпише жодного договору, який передбачав би державу над державою. Україна не може прийняти пропозицію щодо конфедеративного устрою Союзу, вона виступає за повний суверенітет і незалежність. Ці умови, судячи з усього, і були відправними у пошуку приналежних форм взаємовідносин Росії, Бєларусі та України. Ознайомивши журналістів з текстом Заяви трьох і Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав Президент України Леонід Кравчук відповів на численні запитання. Президент України в цілому оцінив ситуацію так: ми мали діяти швидко, бо мова іде про подолання кризи, а на цьому шляху лежала колода, ім'я якої центр. Звіт про прес-конференцію Президента України Л. Кравчука буде надруковано в газеті.

12 13

Олександр САВЧЕНКО:

Хто першим запровадить атрибути державності, той виграє. Якщо Росія першою введе свою грошову одиницю, то для України це матиме катастрофічні наслідки.

3

Іван ПЛЮЩ: «РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩЕ Й НЕ БУЛО...»

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар — 446-72-63
Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
партій і рухів — 441-82-05,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках.

ЗАЯВА

глав держав Республіки Бєларусь, РРФСР, України

Ми, керівники Республіки Бєларусь, РРФСР, України,

— відзначаючи, що переговори про підготовку нового Союзного договору зайшли в глухий кут, об'єктивний процес виходу республік із складу Союзу РСР і утворення незалежних держав став реальним фактом;

— констатуючи, що недалекоглядна політика центру призвела до глибокої економічної і політичної кризи, до розвалу виробництва, катастрофічного зниження життєвого рівня практично всіх верств суспільства;

— беручи до уваги зростання соціальної напруженості в багатьох регіонах колишнього Союзу РСР, що призвело до міжнаціональних конфліктів з численними людськими жертвами;

— усвідомлюючи відповідальність перед своїми народами і світовим співтовариством та назрілу потребу в практичному здійсненні політичних і економічних реформ, заявляємо про утворення Співдружності Незалежних Держав, про що сторонами 8 грудня 1991 року підписано Угоду.

Співдружність Незалежних Держав у складі Республіки Бєларусь, РРФСР, України є відкритою для приєднання всіх держав — членів Союзу РСР, а також для інших держав, які поділяють цілі і принципи цієї Угоди.

Держави — члени Співдружності мають намір проводити курс на зміцнення міжнародного миру та безпеки. Вони гарантують виконання міжнародних зобов'язань, які випливають для них з договорів і угод колишнього Союзу РСР, забезпечують єдиний контроль за ядерною зброєю та її нерозповсюдження.

Голова Верховної Ради Республіки Бєларусь
С. ШУШКЕВИЧ
Президент РРФСР
Б. ЄЛЬЦИН
Президент України
Л. КРАВЧУК

УГОДА

про створення Співдружності Незалежних Держав

Ми, Республіка Бєларусь, Російська Федерація (РРФСР), Україна, як держави — засновниці Союзу РСР, що підписали Союзний договір 1922 року, далі іменовані Високими Договірними Сторонами, констатуємо, що Союз РСР як суб'єкт міжнародного права і геополітична реальність припиняє своє існування.

Грунтуючись на історичній спільності наших народів і зв'язках, які склались між ними, враховуючи двосторонні договори, укладені між Високими Договірними Сторонами,

прагнучи побудувати демократичні правові держави,

маючи намір розвивати свої відносини на основі взаємного визнання і поважання державного суверенітету, невід'ємного права на самовизначення, принципів рівноправності і невтручання у внутрішні справи, відмови від застосування сили, економічних чи будь-яких інших методів тиску, врегулювання спірних проблем погоджувальними засобами, інших загальновизнаних принципів і норм міжнародного права,

вважаючи, що подальший розвиток і зміцнення відносин дружби, добросусідства та взаємовигідного співробітництва між нашими державами відповідають корінним національним інтересам їх народів і служать справі миру та безпеки,

підтверджуючи свою вірність цілям і принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, Хельсінкського Заключного акта та інших документів Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі,

зобов'язуючись додержувати загальновизнаних міжнародних норм про права людини і народів,

домовились про таке:

Стаття 1.

Високі Договірні Сторони утворюють Співдружність Незалежних Держав.

Стаття 2.

Високі Договірні Сторони гарантують своїм громадянам незалежно від їх національності або інших відмінностей рівні права і свободи. Кожна з Високих Договірних Сторін гарантує громадянам інших Сторін, а також особам без громадянства, які проживають на її території, незалежно від їх національної приналежності чи інших відмінностей громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи відповідно до загальновизнаних міжнародних норм про права людини.

Стаття 3.

Високі Договірні Сторони, бажаючи сприяти вираженню, збереженню і розвиткові етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншостей, які населяють їх території, і унікальних етнокультурних регіонів, що склалися, беруть їх під свій захист.

Стаття 4.

Високі Договірні Сторони розвиватимуть рівноправне і взаємовигідне співробітництво своїх народів і держав у галузі політики, економіки, культури, освіти, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, науки, торгівлі, в гуманітарній та інших галузях, сприятимуть широкому інформаційному обмінові, сумлінно і неухильно додержуватимуть взаємних зобов'язань.

Сторони вважають за необхідне укласти угоди про співробітництво в зазначених галузях.

Стаття 5.

Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих кордонів у рамках Співдружності.

Вони гарантують відкритість кордонів, свободу пересування громадян і передачі інформації в рамках Співдружності.

Стаття 6.

Держави — члени Співдружності співробітничатимуть у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, здійсненні ефективних заходів скорочення озброєнь і воєнних витрат. Вони прагнуть до ліквідації всіх ядерних озброєнь, загального і повного роззброєння під суворим міжнародним контролем.

Сторони поважатимуть прагнення одна одної до досягнення статусу без'ядерної зони і нейтральної держави.

Держави — члени Співдружності зберігатимуть і підтримуватимуть під об'єднаним командуванням спільний воєнно-стратегічний простір, включаючи єдиний контроль над ядерною зброєю, порядок здійснення якого регулюється спеціальною угодою.

Вони також спільно гарантують необхідні умови розміщення, функціонування, матеріального і соціального забезпечення стратегічних збройних сил. Сторони зобов'язуються проводити погоджену політику з питань соціального захисту і пенсійного забезпечення військовослужбовців та їх сімей.

Стаття 7.

Високі Договірні Сторони визнають, що до сфери їх спільної діяльності, яка реалізується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути Співдружності, належать:

— координація зовнішньополітичної діяльності;

— співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського і євразійського ринків, у галузі митної політики;

— співробітництво в розвитку систем транспорту і зв'язку;

— співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища, участь у створенні всеосяжної міжнародної системи екологічної безпеки;

— питання міграційної політики;

— боротьба з організованою злочинністю.

Стаття 8.

Сторони усвідомлюють планетарний характер чорнобильської катастрофи і зобов'язуються об'єднувати і координувати свої зусилля по мінімізації та подоланню її наслідків.

Вони домовилися укласти з цією метою спеціальну Угоду, яка враховуватиме тяжкість наслідків катастрофи.

Стаття 9.

Спори щодо тлумачення і застосування норм цієї Угоди підлягають вирішенню шляхом переговорів між відповідними органами, а при потребі — на рівні глав Урядів і Держав.

Стаття 10.

Кожна з Високих Договірних Сторін залишає за собою право припинити дію цієї Угоди або окремих її статей, повідомивши про це учасників Угоди за рік.

Положення цієї Угоди можуть бути доповнені або змінені за взаємною згодою Високих Договірних Сторін.

Стаття 11.

З моменту підписання цієї Угоди на територіях держав, які її підписали, не допускається застосування норм третіх держав, у тому числі колишнього Союзу РСР.

Стаття 12.

Високі Договірні Сторони гарантують виконання міжнародних зобов'язань, що випливають для них з договорів і угод колишнього Союзу РСР.

Стаття 13.

Ця Угода не зачіпає зобов'язань Високих Договірних Сторін щодо третіх держав.

Ця Угода відкрита для приєднання всіх держав членів колишнього Союзу РСР, а також для інших держав, які поділяють цілі і принципи цієї Угоди.

Стаття 14.

Офіційним місцем перебування координуючих органів Співдружності є місто Мінськ.

Діяльність органів колишнього Союзу РСР на територіях держав — членів Співдружності припиняється.

Укладено в місті Мінську 8 грудня 1991 року в трьох примірниках кожний білоруською, російською і українською мовами, причому три тексти мають однакову силу.

За Республіку Бєларусь
С. ШУШКЕВИЧ
В. КЕБИЧ
За РРФСР
Б. ЄЛЬЦИН
Г. БУРБУЛІС
За Україну
Л. КРАВЧУК
В. ФОКІН

НА НОВІ ШЛЯХИ

Відразу після першої інформації про підсумки зустрічі під Брестом глав України, Росії та Бєларусі, яке прозвучало по радіо 9 грудня, я попросив кількох земляків поділитися своїми думками з цього приводу.

Андрій НЕЧЕТ, завідуючий відділом науково-технічної інформації виробничого об'єднання «АвтоЗАЗ»:

— Я не політик, щоб давати оцінку цій великій події, але як громадянин скажу, що рішення про створення Співдружності Незалежних Держав виправдає себе.

Віталій ЖАТЬКО, доцент Запорізького індустріального інституту:

— Останню оцінку угоди, певне, дасть Верховна Рада. Попередньо слід зауважити: Кравчук, Єльцин і Шушкевич запропонували кращий варіант співробітництва, що дозволить швидше інтегруватися в європейський дім.

Олександр ГАВРИЛЕНКО, робітник комбінату «Запоріжсталь»:

— Важливо, що прийнято документ про ліквідацію СРСР як такого. Отож владні структури колишнього недобровільного Союзу не будуть більше ставити палиці в колеса нашої економіки.

Олександр МИХАЙЛЮТА.
Запоріжжя.

Іван ПЛЮЩ:

«РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩЕ Й НЕ БУЛО...»

Прес-конференція Голови Верховної Ради України Івана Степановича ПЛЮЩА 6 грудня 1991 року

Голова Верховної Ради України Іван Плющ розпочав свою першу на цій посаді прес-конференцію словами вдячності представникам вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації:

— Ви надзвичайно допомогли успішному завершенню першого етапу у розбудові незалежної України. Сьогодні ми всі вчимося демократії і маємо один одному допомагати, щоб швидше пройти цей перехідний відрізок і консолідувати суспільство. А якщо і далі вишукувати недоліки один в одного, надзвичайно багато часу втратимо. Держава існує для того, щоб створити всім однакові умови для творення, і головна її функція — розумно взяти у тих, що можуть ефективно творити, а тому багато мають, і допомогти незахищеним верствам населення, яким з тих чи інших причин це не вдається. Треба створити для людей належні умови роботи. Коли ми вперше на Київщині відкрили СП в Борисполі, представники тієї фірми були дуже задоволені усіма умовами. І люди, це 60 жінок, які працювали на цьому підприємстві, теж не виказали жодних претензій. Бо все там до ладу було: і робочі місця, й інструменти. Дисципліна там висока, бо, як сказав один слюсар, на його місце 6 чоловік в черзі. Наші люди вміють працювати. І вони це довели за кордоном.

Справа в системі. І наше завдання створити таку систему, щоб кожен мав рівні стартові можливості стати багатим.

Представник прес-служби Президента Грузії:

— Имеет ли Украина интерес к Грузии как к экономическому партнеру? Отражается ли позиция центра и позиция России на отношениях между Украиной и Грузией?

— Нет государства, которое входило в бывший Союз, к которому бы Украина не имела интереса. Хочет кто-либо или нет, мы пока что вынуждены находиться в том экономическом пространстве потому, что в другое пространство с нашим качеством труда и качеством продукции, с нашим техническим оснащением и технологиями войти нам, и даже Грузии пока не с чем. Будем откровенны. Если бы политика центра была направлена на то, чтобы создать Содружество государств — бывших республик, мы бы сумели это сделать. Но так как эта политика была направлена на обновленную федерацию, а позже на какую-то непонятную, мягко говоря, конфедерацию, то эта затея обречена на провал.

«Правда Украины», Олександр Сокіл:

— Іване Степановичу, як ви вважаєте, чи можливі в майбутньому парламенті баталії? Хто складатиме опозицію нині?

— Я вважаю, що баталії будуть, і це не найстрашніше. Якщо вони спрямовуватимуться на виборення якогось більш наближеного варіанту, до об'єктивного рішення. Коли ж баталії триватимуть з точки зору класового підходу, ідеології з точки зору предмет дисципліни і партійність предмета, то вони безперспективні.

Думаю, що опозиція буде, без опозиції не можна працювати.

— Іване Степановичу, якими ви бачите ваші взаємовідносини з Кабінетом міністрів, особисто з Прем'єр-міністром Фокіним?

— Це дуже складне питання. Президент України Леонід Кравчук сказав, що ближчим часом внесе проект у Верховну Раду про розмежування функцій, про зміни в структурах влади.

Якось я запитав у Вітольда Павловича: ви думаєте, що зробите кращий Кабінет міністрів, ніж він був за часів Косигіна, Рижкова, Ляшка, Масола? Не в людях справа, а в системі Кабінету міністрів. Не треба всім керувати з Києва. Для підприємств немає різниці, йде команда з Москви чи з Києва. Ми повинні здійснити глибші реформи хворої економіки. Є різні методи лікування. Хірургічний найбільш болючий. Але опісля нього найшвидше наступає видужування. Для нас він найприйнятніший.

«Демократична Україна», Іван Дмитренко:

— У ході передвиборної кампанії В'ячеслав Чорновіл сказав так: «Треба ліквідувати радянську владу як нікчемну і зжиту форму державного правління». Чи поділяєте ви цю точку зору як людина, яка, можна сказати, виросла на роботі в Радах, і тепер очолюєте Верховну Раду?

— Років вісім я працював у Радах. От у Вашингтоні мені випало виступати за Чорноволом, який сказав, що боротиметься з усім радянським. Уявляєте, як після цього виступати мені? Я вийшов на трибуну і сказав, що я і є представник Радянської влади, про яку тут так «тепло» говорив В'ячеслав Чорновіл. І ви знаєте, цим було знято напругу. А по суті у нас Радянської влади ніколи ще не було. Радянська влада, яка у нас існувала, це була яскрава, дорога, багаточисельна ширма для партійних комітетів, які всім і вся керували. Я бачу, що форма Рад має під собою основу, вона якоюсь мірою існує в усіх парламентах демократичних країн як форма противаги сильній адміністрації, виконавчій владі. Тому форма Рад — це наша перспектива як протистояння президентській формі правління.

«РУХ-ПРЕС», Юрій Луканов:

— Шановний пане Голово! Коли формувався нинішній регламент, Голова Верховної Ради був першою особою в державі. Чи не думаєте ви, скажімо, що настав час поміняти регламент роботи Ради?

— Вважаю, що при будь-якій формі державного управління має бути лише одна найвища особа, і нею є Президент. Голова Верховної Ради організовує і відповідає за її роботу.

«Штерн», Йоганес Фосенген:

— Будет ли Верховный Совет ратифицировать экономический Союзный договор? Какую часть внешних долгов Советского Союза оплатит государство Украина?

— Когда мы твердо заявили о том, что готовы сесть за стол переговоров, чтобы определить удельный вес в долгах Союза другим государствам, эти долги составляли 50 миллиардов долларов. С нами уже 9 месяцев не считаются. За это время долги выросли до 86 миллиардов долларов. Сейчас эта цифра приближается к 100 миллиардам. Я боюсь, что наступит черта, когда мы не сможем принимать участия в разделении этих долгов.

Мы заявили, что готовы разделить долги состоянием на 1 сентября, потому что 24 августа был принят Акт о независимости Украины. Но мы не хотим брать безадресных кредитов, мы не хотим никакой безадресной помощи через кого-то. Поэтому мы готовы брать на себя долги состоянием на 1 сентября, но одновременно с активами. Пусть они не реальные, но кто-то должен и Союзу.

В отношении первого вопроса: я не думаю, что Верховный Совет может пойти на подписание экономического соглашения в таком виде, как оно есть.

«Голос України», Володимир Скачко:

— Іване Степановичу, у вашому випадку доречна аналогія з Росією, де після обрання Бориса Єльцина Президентом, Верховну Раду очолив його прибічник, Руслан Хасбулатов. Чи відчуваєте ви себе здатним стати в опозицію до Президента Кравчука, коли він, на вашу думку, поведе незалежну Україну «не туди»? Як ви це робитимете? Як політик, ви, мабуть, визначили для себе ці шляхи?

— Шляхів не назву, бо не визначив. Така я людина, що весь час був до когось в опозиції. Але в здоровій. З Леонідом Кравчуком ми працюємо вже більше року. Я не скажу, що я не був до нього в опозиції. Був такий час, коли Л. Кравчук не мав твердої влади, бо Рада щодня могла змінювати свої рішення. Який вітер повіє... Тому він так твердо говорив про президентські вибори. Я думаю, що ми Леоніда Кравчука ще визнаємо по його діях, коли вже він твердо став на шлях перетворень. А опозиція йому потрібна.

«Робітнича газета», Фомін:

— Підприємства розвалюються, рвуться зв'язки. Що робити?

— Відповідаю словами одного генерального директора з Азербайджану, на жаль, не пам'ятаю прізвища: зв'язки рвуться не тому, що не підписані міждержавні або союзний договори. У мене жодний зв'язок не розірвався.

Якщо сьогодні керівник підприємства чи об'єднання не може забезпечити зв'язків, він повинен піти з цього підприємства. Ніде в світі керівнику фірми чи об'єднання ніхто не забезпечує зв'язків.

Газета «КОЗА», Ірина Погорєлова:

— Іване Степановичу, від Кабінету міністрів залежать депутати-господарники. Розподілу влад немає. Чи зможе нинішня Верховна Рада і в який строк прийняти остаточний Закон про нові демократичні вибори?

— Ми обирали нинішній склад Верховної Ради за законом, який передбачає право депутата працювати у парламенті на професійній основі чи суміщати депутатську роботу з основною. Отже, треба змінювати Закон.

Але нині нам треба приступити до здійснення найважливіших радикальних реформ, прийняти Закони, що сприяли б економічній і політичній згоді. Це, зокрема, Закон про державний устрій і управління, і головне — Конституцію, або тимчасову, або, що було б краще, тривалої дії. Тоді ми матимемо змогу зайнятись розв'язанням проблеми, яку ви порушили. Олександр Мороз сказав: «Ми повинні відпрацювати термін, на який нас обрали». Я не розділяю цю точку зору. По-перше, кому це ми повинні? Ми нічого нікому не повинні. Зобов'язані тільки виборцям.

«Народна газета», Іван Рибалка:

— Іване Степановичу, яка доля депутатської групи промисловців, чи має вона намір зареєструватися?

— Я категорично проти створення груп за галузевим принципом.

«Новий шлях», Торонто, Канада і «Українське слово», Париж, Франція:

— Шановний пане Голово! Дозвольте в першу чергу привітати вас від редакційних колективів названих газет, одночасно також від журналу «Самостійна Україна», а рівно ж, як член Секретаріату Світового конгресу вільних українців, який об'єднує всі без винятку організації товариства, церкви у діаспорі.

У 18-му році Українська Центральна Рада 22 січня своїм Четвертим Універсалом проголосила незалежність Української держави, Українську Народну Республіку. Чи дозволите поставити вам запитання: яке ваше ставлення до легітивних традицій цієї державності?

— Надзвичайно складне питання. Наше становище можна порівняти з тим, що було у 18-му році. Ми проголосили незалежність, але нам треба ще її відстояти і захистити з двох боків. Від існуючого ще центру, який є гірший ніж колись. А з іншого боку треба «захищатись» від свого народу, який нам виявив довіру. 90,32 відсотка виборців нам повірили. І ми маємо їх переконати, що покращиться, стабілізується життя.

Я переконаний: створимо ліпші умови для людей, то й нам, депутатам, буде краще. Інакше ми ж самі постраждаємо... Ми консолідуємось для того, щоб захистити незалежність, щоб не допустити того, що сталося у 18-му році, уникнути тих помилок.

«Філософська і соціологічна думка», Данило Яневський:

— Вельмишановний пане Голово, які ви бачите шляхи захисту політичної меншості у Верховній Раді, надання підтримки новоствореним політичним партіям?

— Я не бачу політичної меншості у Верховній Раді. Народна Рада, яку ми називали опозицією, складалась із багатьох політичних меншостей. Щодо політичних партій, я поки що буду безпартійним. Це я вам твердо кажу. А інші депутати, нехай як хочуть.

«Експрес-хроніка», Михайло Кудрін:

— Кого саме ви бачите на посаді першого заступника Голови Верховної Ради України?

— Скажу чесно: до минулої ночі я над цим питанням не думав. Даю вам слово. До речі, про те, що я буду рекомендований на посаду Голови Верховної Ради, я дізнався на засіданні Президії.

Усю ніч думав, кого рекомендувати Першим заступником. І ви знаєте, також кажу чесно: ні до чого не додумався. А коли почали вносити пропозиції, то вони нагадували ультиматуми. Розумієте?

І сьогодні, коли вже почали надходити справді пропозиції, я ще раз переконався у силі колективного розуму. Внесли три кандидатури. З кожною з них я згідний. Називати — передчасно. Я б хотів, щоб це був такий народний депутат, якого б сприймав зал.

Наталя Федушак:

— У Москві були чутки про можливість путчу у січні. Який би вже мав вплив на Україну?

— Не виключена така можливість, але я б цього не хотів. Я хотів би, щоб ми формували світову думку і вели конкретну розмову.

На зустрічі з американцями українського походження Буш сказав, навіть двічі, що він з Горбачовим і з Єльциним вів мову про Україну. То я б хотів, щоб питання України спочатку обговорювалося із Кравчуком, а потім вже із кимось іншим.

«Голос України», Світлана Писаренко:

— Коли ви повернулися із Москви, де довели, що Україна ултиматумів не сприймає, говорили все ж таки, що Горбачову нині немає альтернативи. Нині цей діяч заявляє, що можливі заходи для підписання Україною союзного договору. Ви його, мабуть, знаєте більше, ніж ми тут всі, то скажіть, які це заходи маються на увазі?

— Я б не сказав, що добре знаю Горбачова. А ставлюся до нього з повагою. Але якось він сказав, мовляв, «что вы там с военными делами натворили? Вы что, хотите, чтобы я принял Указ и отменил все это?» Я кажу: Михайло Сергійович, ви мене дивуєте, чого я взагалі тоді сюди приїхав. Ви знаєте, він змінив тон і все. Указ не було. От вам і глибока політика.

Харків, міська газета «Слобода», Микола Дврний:

— Буксує закон про місцеві Ради. Ваші дії?

— Коли приймався цей закон ми не були готові до радикальних змін. За ринкових відносин у демократичній державі, скажімо, обласна Рада має змінитися, іншими мають бути її функції. А може взагалі колись прийдемо до губернаторства.

Записала
Світлана ПИСАРЕНКО.

Телеграфним рядком з Одеси

БУДЕ «ВЕЛИКА ОДЕСА»

Сесія міськради схвалила проект нової межі Одеси, згідно з яким під юрисдикцію міста має перейти ряд навколишніх сіл та промислових зон. Територія «Великої Одеси» сягне 25 тисяч гектарів, що на 10 тисяч більше, ніж тепер.

ВАМ «МЕРСЕДЕС» ЧИ «ОППЕЛЬ»!

До Доброолександрівки Овідіопольського району повернулися односельці, які три місяці працювали у фермерських господарствах ФРН і проживали у сім'ях бауерів. Приїзд був вражаючим — з-за пагорба вигулькнули два «мерседеси», «оппель» та «ауді-100»...

ЛАНТУХАМИ НАДІЙНІШЕ

Вже зовсім було впали у розпач одесити, коли місцевим заготівельникам дали відкоша на Поділлі, де причорноморське місто завжди припасало на зиму картоплю. Та місцевій владі вдалося закупити чимало бульби за кордоном. Беруть її покупці здебільшого лантухами: бо у магазині — по 3 карбованці кілограм, а на базарі — по 5. Сьогодні.

ГОЛОВА З КАШКЕТОМ

Голова Одеської облради Р. Боделан звернувся до всіх, хто має валюту, аби поділилися нею для придбання медвиробів за кордоном. Для цього тільки на півтора-два місяці потрібно десь 1,5 мільйона доларів. Потім — знову доведеться просити.

НЕ ЗГОЛОДНІЄМО!

110 лантухів цукру, 14 ящиків вершкового масла, 4 лантухи борошна — такий скарб виявили у кузові автомобіля, що належить кооперативу «Сампет», працівники Жовтневого райвідділу міліції міста Одеси. Ніяких документів на товар водій С. Амер'ян не мав. За рішенням райнарсуду продукти реалізовано через магазини. Коли й надалі правоохоронці діятимуть таким чином, не зголоднієм.

Георгій ВОРОТНЮК.

Коротко

КУДИ ЙДЕШ, РОБІТНИЧИЙ КЛАС!

Цими днями в Харкові відбувалася Міжнародна наукова конференція «Робітничий клас і національне питання», організована Республіканською асоціацією українознавців. Конференція ставить за мету визначити місце робітничого класу незалежної України у відбудові держави, активізації його участі у національному та політичному рухах, у відродженні нації.

Олександр КОНОВЕЦЬ.

«ПЕТЕУШНИКИ» ДОБРОЇ ВОЛІ

Отакої!

УРЯДОВА КИЇВ ВУЛИЦЯ ЄРЕВАНСЬКА 12-А СПТУ НР 46=

ДОРОГІ УЧНІ І ВЧИТЕЛІ
ЩИРО ВДЯЧНИЙ ЗА ТЕПЛИЙ ЛИСТ ЗА ВАШІ ТАК ПОТРІБНІ ЛЮДЯМ БЛАГОДІЙНІ СПРАВИ ГЛИБОКО ПЕРЕКОНАНИЙ ЩО КРАСА ЛИШЕ У ПОЄДНАННІ З ДОБРОТОЮ МОЖЕ ВРЯТУВАТИ СВІТ ВІД ЗАГИБЕЛІ САМЕ ТОМУ ЗЛАГОДА І ДОВІРА МІЖ ЛЮДЬМИ СТЕНОВИЛИ ОДНЕ З ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ МОЄІ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ ПРОГРАМИ
ВАША МІСІЯ ДОБРОЇ ВОЛІ ЦЕ ЗРАЗОК ТОГО ЯК ЛЮДИ БУДУТЬ СТАВИТИСЬ ОДИН ДО ОДНОГО У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ
МОЖЕТЕ РОЗРАХОВУВАТИ НА ПОВНЕ РОЗУМІННЯ ВАШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОГО БОКУ З ПОВАГОЮ=Я КРАВЧУК-
НННН 2134 03.12 0144

У київському середньому професійно - технічному училищі № 46 навчаються майбутні кравці, перукарі, закрійники. Більше тисячі юнаків та дівчат опановують ці премудрощі. Але чекати, поки одержиш диплом, задовго. А зробити добре діло власними руками хочеться вже зараз. Навіщо ж відкладати?— вирішили одного разу всі. Почати можна сьогодні. Нашили фартушків, платтячок, напекли смачного печива, розучили пісні, танці, сіли в автобус і поїхали... в школу-інтернат № 3. Перукарі стригли малюків, «артисти» звеселяли.

Отак і почався в училищі рух місії доброї волі. Молодь назвала його «Відкрите серце для добра».

Вже намотано на колеса автобусу десятки тисяч кілометрів по всій Україні. До речі, директор АТП 13027 Вадим Струневич настільки пройнявся цим рухом, що примудряється часом й безплатно дати автобуса. А водії Сергій Фросинюк, Володимир Євлаш нікому з колег не поступаються кермом — з такими «петеушниками» вони готові хоч на край світу.

Молодь зрозуміла, що сьогодні треба щось робити. Нехай маленьке, непомітне, але діло. Не завжди, до речі, їх розуміють. А ще гірше — не завжди підтримують. Та хлопці й дівчата не відступають.

Про це безхитрісно поділилися в листі до Леоніда Макаровича Кравчука.

Президент України відповів їм телеграмою.

Прибігли в редакцію радісні: «Надрукуйте! Така подія — хочемо, щоб усі знали!»

А чому б і ні, подумалося, коли добро озивається добром.

Людмила БАРАНЕВИЧ.
Фото Андрія ГРЕЙЖІ.

Як нам облаштувати Україну: думка економіста

А МИ Ж У ЦЕНТРІ ЄВРОПИ!

Для того щоб якнайшвидше освоїти прогресивну технологію виробництва, потрібно закуповувати сучасне обладнання. Та й нафту доведеться купувати. А для всього цього потрібна валюта чи товари, які прийме світовий ринок. Ми тепер перераховуємо на пальцях свої ресурси: метал, машини, пшениця, цукор... А є ще дещо таке, що не вивезеш, як цукор чи метал, але яке є не останньою складовою потенціалу будь-якої країни.

Давайте поглянемо на карту чи пригадаємо історію. Україна розміщена не просто у Східній Європі, а саме в західній частині Східної Європи. На карті, недалеко від українського містечка Рахів, географи поставили крапку — тут, за їхніми розрахунками, знаходиться географічний центр Європи. Україну довго намагалися подавати як окраїну імперії, але на окраїнах світового розвитку опинилася тепер сама імперія. Тисячу років тому через древній Київ пролягав знаменитий торговий шлях «із варягів у греки». З розвитком цивілізації центральне становище України зміцнилося. Воно виявилося між Заходом і Сходом, між Північчю і Півднем. Історична місія України вбачається в тому, щоб вона перетворилася із кордонної території, що розділяє народи, в міжнародний вузол комунікацій, що об'єднують народи. Для цього існують географічні можливості, а тепер з'явилися ще й політичні умови.

Південні кордони України омиваються двома теплими морями, що мають вихід у Світовий океан. По сухопутній частині України пролягають залізниці та автомобільні магістралі міжнародного значення, прокладені довгі нитки нафто- і газопроводів. Але технічні засоби комунікацій при всій їх важливості все-таки — не найголовніше. На суші Україна межує з сімома державами і ще з трьома через акваторію Чорного моря. Та і взагалі в наш вік стрімкого розвитку авіації, космонавтики та інформаційних зв'язків сусідами можуть вважатися не тільки прикордонні країни. Добрі сусідські відносини — ось найцінніше в географічному потенціалі України і тих, хто не стане баритися з розвитком з нею економічних і політичних зв'язків.

Володимир ЧИРКОВ,
доктор економічних наук.

Усьо чотко!

НЕПЕДАГОГІЧНА ПРОЗА

Державний санітарний лікар Кіровського району Дніпропетровська Людмила Бут заборонила подальшу експлуатацію приміщення Дніпропетровського педагогічного училища.

Приміщення було збудоване ще у 1936 році і з повоєнних часів не знало капітального ремонту. Раніше було закрито вісім навчальних класів — стеля сипалася на голови учням.

У Дніпропетровську багато хто, потерпаючи від таких умов, сподівався вселитися у приміщення, що належали КПУ. Та вони виявилися заселеними ще до розподілу: у них розташувалися новоспечені комерційні установи, де знайшли притулок та непогані зарплати й колишні партапаратники.

Ще влітку депутати облради М. Абраїмов, В. Батурин, А. Косарєв та О. Литвиненко обстежили педучилище і забили на сполох. То чому ж нині депутати не змогли розумно розпорядитися майном компартії?

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

Реалії

НАРОД У КАРТИ НЕ ГРАЄ

Підсумки Всеукраїнського референдуму однозначні: більшість його учасників висловилась за незалежність України, в тому числі й у Криму. І це, незважаючи на шалену антиукраїнську кампанію, яку проводили в автономній республіці різні партії та рухи, засоби масової інформації. Газета «Крымская правда» в номерах за 28, 29, 30 листопада опублікувала бюлетень референдуму з закресленими словами: «Так, підтверджую». В цих трьох номерах особливо багато матеріалів тих, хто прагнув голосувати проти незалежності України. Вражає своїм примітивізмом стаття «Туга за батьківщиною», надрукована 30 листопада. Не знаю, чого в ній більше, — злоби до України чи штучного бажання не бачити реалії сьогодення. Місяць тому у статті «Не хочемо жити під жовто-блакитним прапором» лякали людей націоналізмом, що, мовляв, гряде на нас, поголовною українізацією Криму тощо.

Можна було б зараз не згадувати про всі ці інсинуації «Крымской правды». Референдум пройшов нормально. Але якщо зараз газета мовчить і публікує тільки офіційні повідомлення про результати виборів Президента та референдуму, то колишнє компартійне видання «Курортный Крым» у номері за 4 грудня вміщує кілька матеріалів, у яких, м'яко кажучи, принижується роль події, що відбулася минулої неділі. Газета проливає сльози, що, мовляв, багато грошей витрачено. «652 мільйони називалися і тут, і там». І далі з неприхованим сарказмом: «Чи не занадто велика плата за гетьманську булаву?»

Ні, «Курортный Крым» навіть не думає погодитися з волевиявленням жителів півострова.

Що не кажіть, а комусь таки хочеться розіграти «кримську карту». Та запізно. Народ вже зробив свій вибір.

Олександр ПІЛАТ,
журналіст.

Крим.

Подарунки

МАТЕРІАЛЬ... ЕКВІВАЛЕНТ ПРИХИ...

Голова канадського товариства прихильників Руху пан Ераст Гуцуляк днями вручив Київській міській дитячій лікарні № 1 комплект діагностичної апаратури. Оскільки Е. Гуцуляк — відомий фармацевт, можна зрозуміти цей його вчинок.

Але, окрім фармації, наш земляк — подружжя Гуцуляків родом із Снятинського району Івано-Франківської області — цікавиться культурою, громадським життям. Дружина Лідія допомагає своєму чоловікові у цьому ... ким діяч... що у Ка... українозн... федра ф... графії ім...

Того ж... чено а... Ераст т... вручили ... кої діас... липні ць... налі «І... комплект... культури...

Власна ...

Телеграф... з Луцька...

ФЕРМЕ... ОБ'ЄДН...

Майже ... землі ма... своєму ... фермері... му році ... вали 550... са, 1300 ... лока, 340... ду, 900 ... Для коор... та захис... фермери ... рили ... очолив Л...

СМАЧ...

Забійн... у колгос... ні... ств... тому. З... ництво ... бів шест... довели ... зміну. ... смачної ... колгоспн... 510 тися...

ЛОЗА ... РИНО...

Вироб... древнє ... нян. Не... роджено... вельсько... ського ... п... зи... лекти д... кухонні... користу... не тіль... й у... ців. ... щу ... вару на... кобованці... мовлено...

КОЛГ...

З по... 25 кол... яких за... денням... — норк... дали 1... шкірок... торг ві... ра одер... ні Суво... району ... б...

ДОЛА...

За ... логією ... Каширо... дарське... виготов... гриби ... тонни... продан... долари...

Богдан...

ДОБРОЇ ВОЛІ

ЛИЦЯ ЕРЕВАНСЬКА 12-А СПТУ НР 46-

ЧИТЕЛІ
А ТЕПЛИЙ ЛИСТ ЗА ВАШІ ТАК ПОТРІБНІ ЛЮДЯМ
ВИ ГЛИБОКО ПЕРЕКОНАНИЙ ЩО КРАСА ЛИШЕ У
РОТОЮ МОЖЕ ВРЯТУВАТИ СВІТ ВІД ЗАГИБЕЛІ САМЕ
ДОВІРА МІЖ ЛЮДЬМИ СТЕНОВИЛИ ОДНЕ З ОСНОВНИХ
ПЕРЕДВИБОРЧОІ ПРОГРАМИ
РОІ ВОЛІ ЦЕ ЗРАЗОК ТОГО ЯК ЛЮДИ БУДУТЬ
ДО ОДНОГО У ВІЛЬНІЙ УКРАІНІ
УВАТИ НА ПОВНЕ РОЗУМІННЯ ВАШОІ ДІЯЛЬНОСТІ З
ВАГОЮ-Л КРАВЧУК-
12 0144

...відступають.
...хитрісно поділи-
...о Леоніда Мака-
...ка.
...України відповів
...о.
...редакцію радіс-
...ні: «Надрукуйте! Така подія — хочемо, щоб усі знали!»

А чому б і ні, подумалося, коли добро озивається добром.

Людмила БАРАНЕВИЧ.
Фото Андрія ГРЕЙЖІ.

...ЄВРОПИ!

...вбачається в то... перетворилася ... території, що ...оди, в міжнарод... комунікацій, що ...народи. Для цьо... географічні мож... тепер з'явилися ...чні умови. ...кордони України ...двома теплими ...мають вихід у ...ан. По сухопут... України пролягa... та автомобіль... міжнародного ...прокладені довгі ... і газопроводів. ... засоби комуні... ...сій їх важливос... — не найголов... ...ущі Україна ме... державами і ще ...через акваторію ...я. Та і взагалі в ...імкого розвитку ...онавтики та ін... зв'язків сусі... ...ь вважатися не ...ордонні країни. ...ькі відносини — ...іше в географіч... ...іалі України і ...стане баритися з ...нею економіч... ...чних зв'язків.

...мир ЧИРКОВ,
...економічних на...

Реалії

НАРОД У КАРТИ НЕ ГРАЄ

Підсумки Всеукраїнського референдуму однозначні: більшість його учасників висловилась за незалежність України, в тому числі й у Криму. І це, незважаючи на шалену антиукраїнську кампанію, яку проводили в автономній республіці різні партії та рухи, засоби масової інформації. Газета «Крымская правда» в номерах за 28, 29, 30 листопада опублікувала бюлетень референдуму з закресленими словами: «Так, підтверджую». В цих трьох номерах особливо багато матеріалів тих, хто прагнув голосувати проти незалежності України. Вражає своїм примітивізмом стаття «Туга за батьківщиною», надрукована 30 листопада. Не знаю, чого в ній більше, — злоби до України чи штучного бажання не бачити реалії сьогодення. Місяць тому у статті «Не хочемо жити під жовто-блакитним прапором» лякали людей націоналізмом, що, мовляв, гряде на нас, поголовною українізацією Криму тощо.

Можна було б зараз не згадувати про всі ці інсинуації «Крымской правды». Референдум пройшов нормально. Але якщо зараз газета мовчить і публікує тільки офіційні повідомлення про результати виборів Президента та референдуму, то колишнє компартійне видання «Курортный Крым» у номері за 4 грудня вміщує кілька матеріалів, у яких, м'яко кажучи, принижується роль події, що відбулася минулої неділі. Газета проливає сльози, що, мовляв, багато грошей витрачено. «652 мільйони називалися і тут, і там». І далі з неприхованим сарказмом: «Чи не занадто велика плата за гетьманську булаву?»

Ні, «Курортный Крым» навіть не думає погодитися з волевиявленням жителів півострова.

Що не кажіть, а комусь таки хочеться розіграти «кримську карту». Та запізно. Народ вже зробив свій вибір.

Олександр ПІЛАТ,
журналіст.

Крим.

Усьо чотко!

НЕПЕДАГОГІЧНА ПРОЗА

Державний санітарний лікар Кіровського району Дніпропетровська Людмила Бут заборонила подальшу експлуатацію приміщення Дніпропетровського педагогічного училища.

Приміщення було збудоване ще у 1936 році і з повоєнних часів не знало капітального ремонту. Раніше було закрито вісім навчальних класів — стеля сипалася на голови учням.

У Дніпропетровську багато хто, потерпаючи від таких умов, сподівався вселитися у приміщення, що належали КПУ. Та вони виявилися заселеними ще до розподілу: у них розташувалися новоспечені комерційні установи, де знайшли притулок та непогані зарплати й колишні партапаратники.

Ще влітку депутати облради М. Абраімов, В. Батурин, А. Косарєв та О. Литвиненко обстежили педучилище і забили на сполох. То чому ж нині депутати не змогли розумно розпорядитися майном компартії?

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

Телеграфним рядком з Луцька

ФЕРМЕРИ ОБ'ЄДНУЮТЬСЯ

Майже 800 гектарів землі мають сьогодні у своєму користуванні 50 фермерів Волині. У цьому році вони реалізували 550 центнерів м'яса, 1300 центнерів молока, 340 кілограмів меду, 900 центнерів зерна. Для координації роботи та захисту своїх прав фермери області створили асоціацію, яку очолив Леонід Гаврилюк.

СМАЧНОГО!

Забійно-ковбасний цех у колгоспі «Заповіт Леніна» Луцького [illegible]ону ств[illegible] півтора [illegible]ця тому. За цей час виробництво ковбасних виробів шести найменувань довели до 5 тонн за зміну. Від реалізації смачної продукції у колгоспну касу надійшло 510 тисяч карбованців.

ЛОЗА ЗАВОЙОВУЄ РИНОК

Вироби з лози — древнє ремесло волинян. Недавно його відроджено у колективі Ковельського міжгосподарського лісгоспзагу. Тут п[illegible] й виготовляти [illegible] зи[illegible] меблі для дач, к[illegible]плекти для відпочинку, кухонні гарнітури, які користуються попитом не тільки у місцевих, а й у [illegible]кордонних покупців. [illegible] бартеру [illegible]ольщу [illegible] відправ[illegible] товару на 120 тисяч карбованців. Надійшло замовлення з Німеччини.

КОЛГОСПНЕ ХУТРО

З початку цього року 25 колгоспів Волині, у яких займаються розведенням хутрових звірів — норки і песця, — продали 12 тисяч цінних шкірок. Найбільший виторг від реалізації хутра одержав колгосп імені Суворова Луцького району — 800 тисяч карб[illegible]ців.

ДОЛАРИ ЗА ГРИБИ

За польською технологією колектив Камінь-Каширського міжгосподарського лісгоспзагу виготовляє мариновані гриби лисички. До Польщі вже відправлено 2 тонни. Кожен кілограм продано там за 4 долари.

Богдан БЕРЕКЕТА.

ДАІ повідомляє

ЩО СТРАШНІШЕ ВІД ШТРАФУ?

...Недавно у Києві, на вулиці Воровського, водій ЗІЛу Р. Черников з АТП-13054 не втримав кермо, зіткнувся з двома легковиками, вантажівку винесло на тротуар, де стояли люди. Четверо з них загинули на місці, ще одна жертва померла в лікарні. Ще невідомо, що зіграло фатальну роль: слизька дорога, несправність машини чи тримісячний стаж водія. Та викликає занепокоєння ось що: кількість пригод з вини водіїв транспорту народного господарства не меншає. Вже вчинено понад 6,5 тисячі дорожньо-транспортних пригод, де загинуло майже дві тисячі чоловік, поранено понад сім тисяч. Першість тримають Донецька й Дніпропетровська області, серед «лідерів» також Крим, Харківська, Луганська, Одеська області. Додають клопоту ще й нетверезі водії держтранспорту. Ними у 815 аваріях погублено 276 чоловік, а 837 потрапили до лікарні. Через недостатній контроль за водіями притягнуто до адміністративної відповідальності понад три тисячі службових осіб. Але, мабуть, штрафи неспроможні зупинити вал аварійності.

В'ячеслав ГРОМОВ.
Київ.

Кримінальна хроніка

Чим закінчуються нічні прогулянки

Бульдозерист управління «Херсонрембуд», який рівняв територію міського звалища, був ошелешений знахідкою. Він мало не наїхав на тіло жінки, розчленоване невідомим садистом.

Працівники Комсомольського райвідділу внутрішніх справ і районної прокуратури почали розслідування напередодні двох вихідних днів і зробили неможливе — знайшли того, хто причетний до злочину.

Встановлено, що молода жінка вирішила прогулятися нічним Херсоном і натрапила на водія КамАЗу, котрий люб'язно погодився взяти її в компанію. Це коштувало жінці життя. Водій по-звірячому її вбив, прихопивши деякі коштовні речі. Не погребував він і золотими коронками.

Слідство розставить крапки над «і». Але вже тепер ясно, що вбивця діяв з холодним розрахунком. Він, наприклад, вважає, що якби поставив автомашину в гараж, а не залишив її вдома, то навряд чи міліції вдалося б вийти на слід.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсон.

Ліки! Не треба

РОБЛЮ З ПАЦІЄНТА ЛЮДИНУ

Колись Миколі Терентійовичу Шикиті потрапив до рук журнал з порадами відомого екстрасенса Джуни Давіташвілі. Приклав руку до щоки — зник зубний біль. З цього почалося. З часом відчув тепло від своїх рук, почав ними лікувати людей. Згодом спрямовував на людину лише свою думку. Навчився діагностувати на відстані...

Якось, йдучи на роботу, він зрозумів, що саме рятування людей — його покликання. Того ж дня звільнився з радгоспу. Згодом, у 1989 році, пройшов експертну перевірку в Харківському науково-дослідному інституті неврології та психіатрії імені В. Протопопова, яка й підтвердила його лікарські здібності.

— У чому ж метод М. Шикити?

— Допомагаю людям знаходити «контакт» із Богом, — каже Микола Терентійович. — Коли людина з Богом, вона не робить гріха. Навіть подумки. А саме недобрі думки, страх, сумніви обертаються всілякими болячками, хворобами, навіть полтергейстами чи то чортовинням тощо. Ті ж думки заважають людині бути з Богом. Я очищаю від них пацієнта, відновлюю його зв'язок із Богом, роблю з нього Людину. Коли людина очищається — а це відбувається приблизно через три місяці після першого і єдиного сеансу — у неї зникають будь-які старі хвороби, вже не можуть «пристати» нові...

Навряд чи знайдеться людина, яка б за своє життя хоча б «зустрілася» з усіма існуючими хворобами. Втім, впевненість М. Шикити у виліковності всіх хвороб грунтується на зрозумілих йому резонах та аргументах, які нелегко збагнути іншим. Мені ж довелося переконатися в його здатності довідуватися про те, чого він, здавалося б, не міг знати за будь-яких умов, проводити діагностування на відстані (навіть без фотокартки хворого), «пересувати» й знищувати біопатогенні зони.

Для тих, хто хоче зустрітися з М. Шикитою, він повідомив свою адресу: Київська область, Васильківський район, село Саливонки, вулиця Щорса, 11. Микола Терентійович приймає усіх бажаючих. Плату встановлює залежно від доходів відвідувача, про що йому завжди відомо.

Олексій БРЕУС.

Подарунки

МАТЕРІАЛЬНИЙ ЕКВІВАЛЕНТ ПРИХИЛЬНОСТІ

Голова канадського товариства прихильників Руху пан Ераст Гуцуляк днями вручив Київській міській дитячій лікарні № 1 комплект діагностичної апаратури. Оскільки Е. Гуцуляк — відомий фармацевт, можна зрозуміти цей його вчинок.

Але, окрім фармації, наш земляк — подружжя Гуцуляків родом із Снятинського району Івано-Франківської області — цікавиться культурою, громадським життям. Дружина Лідія допомагає своєму чоловікові у цьому і сама є громадським діячем. Тож і не дивно, що у Канадському інституті українознавчих студій є кафедра фольклору та етнографії імені Гуцуляків.

Того ж дня, коли було вручено апаратуру лікарні, Ераст та Лідія Гуцуляки вручили бібліотеці української діаспори, відкритої у липні цього року при журналі «Пам'ятки України», комплект книжок з історії та культури України.

Власна інформація «ГУ».

Коротко

ЩО ТАМ НА ЗАХОДІ?

Три дні у Бродівському районі на Львівщині перебувала депутатська група з Широківського району Дніпропетровської області. Гості грунтовно вивчали досвід і методи діяльності органів демократичної влади в сучасних умовах.

Дмитро ШЕРЕМЕТА. Львівська область.

СИНОД ЄПИСКОПІВ

З 28 листопада по 14 грудня з ініціативи Іоанна Павла II в Італії триває спеціальний Синод європейських єпископів. Серед 27 його учасників , й три українських владики: Софрон Дмитерко з Івано-Франківська, Іван Семедій із Закарпаття та Василь Мартиняк з Польщі.

Синод розглядає питання євангелізації населення Європи і екуменічного руху, представники якого бачать своє покликання у співробітництві християн усього світу.

Микола ГОРВАТ.

Редакція о... про те, що т... село Снітків... вецького ра...

«...
МО...

повідомив ... дент по Він... лерій ЛАЗА...

Рішення В... конкому від... було прост... передати ку... ла Снітків ... цького райо... католицької ... зайшла мова... шення — пр... протест. Чо... цьому прим...

«МІ...

Напередо... кого рефере... американсь... і Зенон М... ли свій шо... нобильську ... звикли, що... не з порож... двадцять д... рів обладна... тів передал... протягом о... ків.

Цього ра... звісної «Му... тичним і в... лювання, в... ками у гал... вимушена ... Але завдяк... лотів усе, ... лося зустрі...

І ми ві... дію, матір ... Зенона, го... відділення ... (Нью-Джерс... американсь... моги дітям... зом з ним... єва співроб... ду Таня Ві... Мар'ян Ко... на пастора...

Щось но...

СКО...
ЗА ФЕ...

Два рок... Старобільсь... ній школі ... створені ку... го читання... понад 500 ... чан і дітей ... ніх сіл ... швидкістю ... 8000 слів ... запам'ятов... шого прочи... ні тексти ... ручників з... таблицями,... кресленням...

Система ... ких учител... й тим, що ... стосовуват... вчанні пог... чих дітей.

При нав... совується ... датного ... вченого і ... професора ... фійовича ... також сис... розроблена ... ням науко... дацій хар... ного.

ПА...

Старобі... Луганс...

...м рядком

...ться
... гектарів
... сьогодні у
...стуванні 50
...лині. У цьо-
...ни реалізу-
...ртнерів м'я-
...тнерів мо-
...ограмів ме-
...нерів зерна.
...ації роботи
...воїх прав
...ласті ство-
...цію, яку
...д Гаврилюк.

...О!
...басний цех
...Заповіт Ле-
...кого ...ону
...тора... ...ція
... час вироб-
...сних виро-
...найменувань
...5 тонн за
... реалізації
...одукції у
...су надійшло
...бованців.

...ОЙОВУЄ

... лози —
...сло воли-
...о його від-
...олективі Ко-
...міжгосподар-
...спзагу Тут
...овляти ...о-
... дач, ...
...відпочинку,
...нітури, які
... попитом
... місцевих, а
...онних покуп-
...теру ...оль-
...правлю то-
... тисяч кар-
...дійшло за-
... Німеччини.

...НЕ ХУТРО
...цього року
... Волині, у
...ться розве-
...рових звірів
...есця, — про-
...ст цінних
...більший ви-
...алізації хут-
...колгосп іме-
... Луцького
...0 тисяч кар-

...ЗА ГРИБИ
...ькою техно-
...ктив Камінь-
... міжгоспо-
...лісгоспзагу
... мариновані
...ки. До Поль-
...равлено 2
...кен кілограм
...ам за 4

...РЕКЕТА.

...ИЙ
...ЬНОСТІ

...ма є громадсь-
...ою і не дивно,
...ому інституті
... студій є ка-
...ору та етно-
...уцуляків.

...коли було вру-
...ру лікарні,
...ня Гуцуляки
...теці українсь-
... відкритої у
...оку при жур-
...ки Україні»,
...ок з історії та
...їни.

...мація «ГУ».

ДАІ повідомляє

ЩО СТРАШНІШЕ ВІД ШТРАФУ?

...Недавно у Києві, на вулиці Воровського, водій ЗІЛу Р. Черников з АТП-13054 не втримав кермо, зіткнувся з двома легковиками, вантажівку винесло на тротуар, де стояли люди. Четверо з них загинули на місці, ще одна жертва померла в лікарні. Ще невідомо, що зіграло фатальну роль: слизька дорога, несправність машини чи тримісячний стаж водія. Та викликає занепокоєння ось що: кількість пригод з вини водіїв транспорту народного господарства не меншає. Вже вчинено понад 6,5 тисячі дорожньо-транспортних пригод, де загинуло майже дві тисячі чоловік, поранено понад сім тисяч. Першість тримають Донецька й Дніпропетровська області, серед «лідерів» також Крим, Харківська, Луганська, Одеська області. Додають клопоту ще й нетверезі водії держтранспорту. Ними у 815 аваріях погублено 276 чоловік, а 837 потрапили до лікарні. Через недостатній контроль за водіями притягнуто до адміністративної відповідальності понад три тисячі службових осіб. Але, мабуть, штрафи неспроможні зупинити вал аварійності.

В'ячеслав ГРОМОВ.

Київ.

Кримінальна хроніка

Чим закінчуються нічні прогулянки

Бульдозерист управління «Херсонрембуд», який рівняв територію міського звалища, був ошелешений знахідкою. Він мало не наїхав на тіло жінки, розчленоване невідомим садистом.

Працівники Комсомольського райвідділу внутрішніх справ і районної прокуратури почали розслідування напередодні двох вихідних днів і зробили неможливе — знайшли того, хто причетний до злочину.

Встановлено, що молода жінка вирішила прогулятися нічним Херсоном і натрапила на водія КамАЗу, котрий люб'язно погодився взяти її в компанію. Це коштувало жінці життя. Водій по-звірячому її вбив, прихопивши деякі коштовні речі. Не погребував він і золотими коронками.

Слідство розставить крапки над «і». Але вже тепер ясно, що вбивця діяв з холодним розрахунком. Він, наприклад, вважає, що якби поставив автомашину в гараж, а не залишив її вдома, то навряд чи міліції вдалося б вийти на слід.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсон.

Ліки! Не треба

РОБЛЮ З ПАЦІЄНТА ЛЮДИНУ

Колись Миколі Терентійовичу Шикиті потрапив до рук журнал з порадами відомого екстрасенса Джуни Давіташвілі. Приклав руку до щоки — зник зубний біль. З цього почалося. З часом відчув тепло від своїх рук, почав ними лікувати людей. Згодом спрямовував на людину лише свою думку. Навчився діагностувати на відстані...

Якось, йдучи на роботу, він зрозумів, що саме рятування людей — його покликання. Того ж дня звільнився з радгоспу. Згодом, у 1989 році, пройшов експертну перевірку в Харківському науково-дослідному інституті неврології та психіатрії імені В. Протопопова, яка й підтвердила його лікарські здібності.

У чому ж метод М. Шикити?

— Допомагаю людям знаходити «контакт» із Богом, — каже Микола Терентійович. — Коли людина з Богом, вона не робить гріха. Навіть подумки. А саме недобрі думки, страх, сумніви обертаються всілякими болячками, хворобами, навіть полтергейстами чи чортовинням тощо. Ті ж думки заважають людині бути з Богом. Я очищаю від них пацієнта, відновлюю його зв'язок із Богом, роблю з нього Людину. Коли людина очищається — а це відбувається приблизно через три місяці після першого і єдиного сеансу — у неї зникають будь-які старі хвороби, вже не можуть «пристати» нові...

Навряд чи знайдеться людина, яка б за своє життя хоча б «зустрілася» з усіма існуючими хворобами. Втім, впевненість М. Шикити у виліковності всіх хвороб грунтується на зрозумілих йому резонах та аргументах, які нелегко збагнути іншим. Мені ж довелося переконатися в його здатності довідуватися про те, чого він, здавалося б, не міг знати за будь-яких умов, проводити діагностування на відстані (навіть без фотокартки хворого), «пересувати» й знищувати біопатогенні зони.

Для тих, хто хоче зустрітися з М. Шикитою, він повідомив свою адресу: Київська область, Васильківський район, село Саливонки, вулиця Щорса, 11. Микола Терентійович приймає усіх бажаючих. Плату встановлює залежно від доходів відвідувача, про що йому завжди відомо.

Олексій БРЕУС.

Коротко

ЩО ТАМ НА ЗАХОДІ?

Три дні у Бродівському районі на Львівщині перебувала депутатська група з Широківського району Дніпропетровської області. Гості грунтовно вивчали досвід і методи діяльності органів демократичної влади в сучасних умовах.

Дмитро ШЕРЕМЕТА.

Львівська область.

СИНОД ЄПИСКОПІВ

З 28 листопада по 14 грудня з ініціативи Іоанна Павла II в Італії триває спеціальний Синод європейських єпископів. Серед 27 його учасників, й три українських владики: Софрон Дмитерко з Івано-Франківська, Іван Семедій із Закарпаття та Василь Мартиняк з Польщі.

Синод розглядає питання євангелізації населення Європи і екуменічного руху, представники якого бачать своє покликання у співробітництві християн усього світу.

Микола ГОРВАТ.

Телеграма у номер

Редакція отримала телеграму про те, що третю добу страйкує село Сніткiв Мурованокуриловецького району. Голова страйкового комітету Качуровський висловив прохання втрутитись у перебіг подій кореспондентові «Голосу України».

«КОНФЛІКТУ МОГЛО НЕ БУТИ», —

повідомив власний кореспондент по Вінницькій області Валерій ЛАЗАРЕНКО.

Рішення Вінницького облвиконкому від 1 листопада ц. р. було простим і зрозумілим: передати культову споруду села Снітків Мурованокуриловецького району громаді римо-католицької церкви. Коли ж зайшла мова про виконання рішення — православні виявили протест. Чому? Виявляється, у цьому приміщенні розміщені також будинок культури, бібліотека, сільська Рада. Куди їм, бездомним, тепер подітися?

Принагідно згадаймо, торік, а точніше 15 листопада, райвиконком, вирішуючи надати культову споруду римо-католикам, водночас рекомендував правлінню місцевого колгоспу «Іскра комунізму» розпочати будівництво Будинку культури. До цих рекомендацій ніхто не дослухався. Звідси, вважаймо, і початок конфлікту.

Щиро вдячні!

«МРІЯ» ПРИЛЕТІЛА

Напередодні всеукраїнського референдуму подружжя американських лікарів Надія і Зенон Матківські здійснили свій шостий політ у чорнобильську Україну. Ми вже звикли, що приїздять вони не з порожніми руками: на двадцять два мільйони доларів обладнання і медикаментів передали дітям України протягом останніх двох років.

Цього разу переліт славнозвісної «Мрії» став драматичним і важким. Були хвилювання, викликані неполадками у гальмівній системі, і вимушена посадка у Празі. Але завдяки майстерності пілотів усе, зрештою, скінчилося зустріччю у Києві.

І ми вітали чарівну Надію, матір Чорнобильську, і Зенона, голову хірургічного відділення у Юньєн Госпітал (Нью-Джерсі) та засновника американського Фонду допомоги дітям Чорнобиля. Разом з ними прибули до Києва співробітники цього фонду Таня Віна, Олесь Кузьма, Мар'ян Коць, а також родина пастора однієї з протестантських церков США Пола Мура.

Якщо 75 тонн вантажу, зібраного подружжям Матківських, були адресовані трьом українським дитячим центрам, то американський священик віз 74 тонни пожертвувань для білоруських дітей.

Три місяці чекав спакований вантаж Пола Мура в аеропорту — не було можливості його транспортувати. Виручили українські авіатори, які погодилися взяти на борт вантаж для білорусів, а також благодійний фонд Сороса, репрезентований у нашій республіці україно-американським фондом «Відродження», який заплатив 50 тисяч доларів за пальне для перельоту.

Фонд «Відродження» братиме участь у фінансуванні проекту підготовки українських лікарів у галузі радіології, онкології, гематології, створенні відеопрограм для персоналу, організації педіатричного хірургічного центру для лікування серцевих хвороб при Львівській спеціалізованій педіатричній лікарні для подолання наслідків Чорнобиля.

Оксана КУЦ.

Київ.

Щось новеньке!

СКОРЕНЬКО ЗА ФЕДОРЕНКОМ

Два роки тому при Старобільській середній школі № 2 були створені курси швидкого читання. Тепер вже понад 500 старобільчан і дітей з навколишніх сіл читають із швидкістю від 1200 до 8000 слів на хвилину, запам'ятовують з першого прочитання складні тексти сучасних підручників з графіками, таблицями, формулами, кресленнями.

Система старобільських учителів цікава ще й тим, що її можна застосовувати при навчанні погано читаючих дітей.

При навчанні застосовується методика видатного українського вченого і просвітителя професора Івана Тимофійовича Федоренка, а також система вправ, розроблена з урахуванням наукових рекомендацій харківського вченого.

Ігор ПАЛЬЧЕНКО, вчитель

Старобільськ Луганської області.

Телеграфним рядком з Чернігова

І МЛИНЕЦЬ, І КОВБАСИ БАТОНЕЦЬ

Щоб забезпечити населення продовольчими товарами і розширити застосування праці сільських жителів, нещодавно у Чернігівській області вирішено кардинально збільшити кількість невеликих місцевих промислових виробництв. Намічено, зокрема, ввести в дію 140 крупорушок, 99 олійниць, 9 млинів, 19 м'ясопереробних та 16 консервних цехів.

ПРИПЕКЛО

Попереджувальний страйк оголосили бахмацькі пожежники — вони не виїздять на виклики. Причина — низька заробітна плата: 120—150 карбованців. Менські та сосницькі пожежники протестують на роботі, не отримуючи навіть мізерної платні.

БЕЗСОРОМНА!

Атаку на російський ринок здійснила славнозвісна чернігівська ковбаса. Батон її продають на московському пероні після прибуття поїзда з Чернігова за 70 і більше карбованців.

«ЗУБОДРОБИЛЬНА» МАРКА

У Козелецькому районі від села до села почав курсувати дентамобіль — пересувний пункт стоматологічного обслуговування. Це подарунок німецької фірми «Сіменс».

ПЕРСОНАЛЬНІ МЛИНИ

Завдяки ладенському заводу «Пожмашина», мабуть, число мірошників на Україні зросте. Тут почали випускати малогабаритні електричні млини для використання їх у домашніх умовах.

Сергій ПАВЛЕНКО.

ПОГОДА

10 та 11 грудня на більшій частині території України істотних опадів не передбачається. На півдні та сході республіки сьогодні утримаються снігопади, хуртовини, пориви вітру 17—22 метри за секунду, в Криму сильні опади, ожеледь, налипання мокрого снігу. На дорогах ожеледиця. Температура сьогодні вдень 3—8 морозу, у північно-західній частині республіки 8—14 градусів морозу.

По Києву та області сьогодні вдень утримається холодна погода без опадів. Вітер північний, 7—12 метрів за секунду. Температура 8—13 градусів морозу.

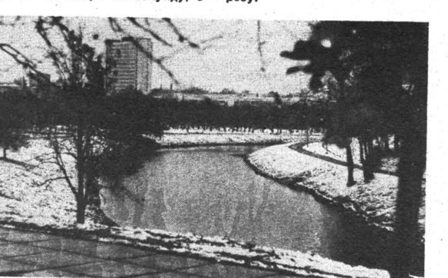

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Чергова по випуску новин Катерина ВОРОНЕНКО. Тел. 446-61-13.

Співдружність — правоприємник Союзу

У Біловезькій пущі під Брестом 7—8 грудня відбулась зустріч Президента України Л. М. Кравчука, Президента Росії Б. М. Єльцина і Голови Верховної Ради Республіки Беларусь С. С. Шушкевича. Після повернення з Мінська Президент України Л. М. Кравчук і Прем'єр-міністр України В. П. Фокін прямо в аеропорту дали інтерв'ю кореспондентам Укрінформ і Української телерадіокомпанії.

Розповідаючи про підсумки зустрічі, Президент України повідомив про утворення Співдружності Незалежних Держав. Угоду підписали Беларусь, Росія, Україна. Це означає, підкреслив Л. М. Кравчук, що республіки, як засновники Союзу РСР 1922 року, прийняли рішення про його ліквідацію. Точніше, він фактично себе вичерпав. Звідси випливає, що всі акти і рішення союзних органів не діють більше на території цих трьох держав. Всі вони є незалежними. Це — міждержавна угода, і вона не передбачає ніяких наддержавних структур. В основі її — рівність усіх учасників. Це дуже важливий момент. Прийнято також рішення про те, щоб утворити координуючий орган для регулювання спільних проблем: стратегічних, атомних тощо. Наші держави нестимуть відповідальність за забезпечення військовослужбовців, членів їх сімей, пенсіонерів. І ще один дуже важливий момент: кордони будуть відкритими між нашими трьома державами. Ніяких, як то кажуть, парканів не буде. Люди можуть жити спокійно, працювати і їздити.

Наша угода є відкритою для всіх республік колишнього Союзу та інших держав, які захочуть до нас приєднатися. В цій угоді 14 пунктів. Вона буде надрукована в газетах.

У нас відбулася розмова з Президентом країни М. С. Горбачовим. Ми його проінформували про те, що держави, виходячи із своїх Конституцій і своїх повноважень, підписали цю угоду. Це зробив Голова Верховної Ради Республіки Беларусь С. С. Шушкевич. Президент Росії Б. М. Єльцин у відповідності з угодою, яка існує між ним і Президентом США Дж. Бушем, також проінформував про це керівника американської адміністрації для того, щоб світ знав: ми зробили це у відповідності з Конституціями наших країн, зробили відкрито, чесно.

Хочу також сказати про те, що Мінськ визначено центром, де будуть знаходитись координаційні органи для регулювання відносин між Росією, Україною і Беларуссю.

Діючи у відповідності з законами, ми хочемо не тільки заспокоїти людей, але й взяти в руки той процес розвалу, який іде сьогодні під керівництвом «славного» центру. Це повинні всі знати, тому що знайдуться такі майстри, які перекладуть вину на нас, мовляв, вони зруйнували Союз. Але ж Союз почав руйнуватися у 1985 році. І автори цього руйнівного процесу всім відомі. Ми, навпаки, з'єднали зусилля трьох держав для того, щоб взяти ситуацію під контроль і не дати можливості розвалитися на очах всім структурам, зупинитись підприємствам і поставити людей у найтяжче становище. Ми можемо чесно подивитися своїм людям у вічі і сказати: ми діяли у відповідності з Конституцією і з інтересами народу України, людей всіх національностей.

Окрім прийняття політичної угоди, сказав Прем'єр-міністр В. П. Фокін, було закладено також основні підвалини економічного співробітництва. Зараз усіх дуже цікавить комплекс економічних реформ, які має здійснювати уряд Росії. Якщо Росія піде на лібералізацію цін, то цей процес неминуче торкнеться й інших республік. Тому в економічній угоді передбачено, що всі дії, пов'язані з реформою ціноутворення, з методами переходу до ринку, з цілим рядом інших суто економічних проблем, мають бути координовані.

Часто задають запитання, продовжував Л. М. Кравчук, чому, мовляв, російські підприємства не укладають угод з нашими. При цьому посилаються на якусь директиву Єльцина. Нічого подібного не було. Вони просто чекають, що через деякий час ціни будуть вдвічі-втричі піднято, і таким чином на цьому можна одержати прибуток. Це питання ми обговорили і, враховуючи те, що три наші держави перебувають у спільному карбованцевому просторі, вважаємо — він має відповідно регулюватися. Росія повинна забезпечувати нас грошовою масою, яка потрібна буде, якщо зростатимуть ціни на основі лібералізації. Утриматись від лібералізації цін, коли Росія підніме ціни, ми не зможемо. Нам також доведеться підвищувати ціни і заробітну плату, щоб захистити людей. Для цього тільки на січень місяць потрібно буде приблизно 16 мільярдів карбованців. Це — попередні розрахунки. А далі ця сума збільшуватиметься. Ми домовилися, що будемо регулювати всі ці стосунки на основі угоди, якою закладено абсолютно нові принципи співжиття. Це принципи європейського співтовариства.

Відповідаючи на запитання, чому саме Мінськ визначено місцем дислокації координуючого органу, Л. М. Кравчук сказав, що ще рік тому Беларусь запропонувала розробити проект нового договору. Беларуська сторона підготувала дуже цікавий документ — документ чотирьох: України, Беларусі, Росії, Казахстану. Але тоді йому не було дано дороги, тому що процеси мінялися дуже швидко. Сьогодні ми ще раз переглянули той проект. Тепер Мінськ мовби знову продовжив цю естафету. Є ще одна обставина. Росія є великою державою, Україна також не маленька. Ми хотіли цим ще раз підкреслити: що не буде ні молодших, ні старших. Всі будемо рахуватись один з одним.

Говорячи про інтерв'ю М. С. Горбачова Українському телебаченню, Президент України не погодився з тим, що розвиток двосторонніх зв'язків між республіками — це повернення до командно-адміністративної системи.

Я дивуюсь з того, що каже Михайло Сергійович, наголосив Л. М. Кравчук. Не так давно було створено Міжреспубліканський економічний комітет як координуючий орган. Але пройшло тільки два місяці, а він уже перебрав на себе стільки функцій, що став майже Кабінетом міністрів. Далі. Говорили про те, що час уже ліквідувати деякі міністерства. А що на ділі? Вони потихеньку відроджуються. Тому, мабуть, непристойно так говорити, коли своє не бачиш, а те, що не створено (або тільки робиться спроба його створити), уже заздалегідь критикується і нарікається якимось центром. Ми зробимо все, щоб цього центру ніколи не було в наших стосунках, щоб ми були справді незалежними державами. Але лякать не потрібно. Треба слухати народ. А ми маємо виконувати найвище доручення народу України і будемо це робити.

В. ДЕМИДЕНКО,
кор. Укрінформ.

«СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ МАЮТЬ ВИЗНАЧИТИСЯ»

7 грудня Президент України Л. Кравчук прийняв спеціального представника президента і держсекретаря Сполучених Штатів Америки Т. Найлса.

Л. Кравчук ознайомив гостя з результатами референдуму про незалежність України. Він зазначив, що волевиявлення народу привело до утворення нової держави, яка народилася за демократичними нормами.

Адміністрація та громадськість США вражені результатами референдуму на Україні, заявив Т. Найлс. На наш погляд, продовжив він, це дійсно є демократичним волевиявленням народу. Американський уряд щиро вітав український народ із прийнятим рішенням. У зв'язку з чим нам цікаво було б знати про ваші подальші зв'язки з Росією.

Ми підтримуємо політику Б. Єльцина і хочемо заключити новий міжнародний договір між Україною та Росією, відповів Л. Кравчук. Щодо російськомовного населення на території нашої держави, то воно користується тими ж правами, що й українці. І ніяких проблем з правами людини в нашій багатонаціональній Україні взагалі бути не може.

Т. Найлс, у минулому посол США в ЄЕС у Брюсселі, висловився позитивно щодо створення економічного співтовариства держав — колишніх радянських республік. Він виявив також зацікавленість щодо питань міжнародної безпеки, зазначивши, що Україна має зробити великий внесок у справу стабільності в світі.

Україна однією з перших підтримала ініціативу Дж. Буша щодо скорочення ядерних потенціалів, зазначив Л. Кравчук. Ми плануємо до 2000 року знищити всю ядерну зброю на Україні і не виробляти її. А якщо виникнуть складнощі з цим, то ми поставимо питання про зняття зброї з бойового режиму, що зробить її непридатною для застосування. Я переконаний, підкреслив Президент, що якщо й будуть натиски на когось впливати з цих питань, то тільки не на нас. Політика України будується на принципі невтручання в неї з боку будь-якого центру. І чим більше держав нас визнають, тим ймовірність такого тиску буде меншою. І тому чіткість позиції Сполучених Штатів щодо України відіграє важливу роль у майбутньому нашої політики.

Артем ПРОХОРЕНКО.

НА ЗАСАДАХ ДОБРОСУСІДСТВА

Як ми вже повідомляли, в Україні з офіційним візитом перебував Прем'єр-міністр Угорської Республіки Йожеф Анталл. У Маріїнському палаці відбулася розмова Президента України Л. Кравчука і Прем'єр-міністра України В. Фокіна з Прем'єр-міністром Угорської Республіки Й. Анталлом. Після розмови було підписано Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною та Угорською Республікою. В основних положеннях Договору, зокрема, вказано, що добросусідство і взаємна повага та співробітництво між двома країнами відповідають інтересам народів України та Угорщини. Сторони привітали нинішні історичні зміни в Європі та в обох державах, які зробили можливим подолання конфронтації та розколу в Європі. Вони керуються цілями й принципами Статуту ООН на основі міжнародного права. Підтверджується відданість обох сторін повною мірою виконувати зобов'язання, що містяться в Хельсінкському Заключному акті та Паризькій хартії для нової Європи. Вказується також, що дотримання основних прав і свобод людини є невід'ємною умовою зміцнення міжнародної безпеки.

Договір підписано строком на 10 років. Він автоматично продовжуватиметься за умови згоди двох сторін.

Прем'єр-міністр Угорської Республіки відбув на батьківщину.

Артем СЛАВІН.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Парламентська хроніка

ПРО КАРТОПЛЮ, РАКЕТИ ТА ДЕЩО ІНШЕ

Денне засідання 6 грудня

Незважаючи на короткочасне — всього двогодинне засідання, — депутати встигли прийняти місткий пакет життєво важливих для України документів. Зокрема, ухвалено закони «Про Збройні Сили України», «Про оборону України», а також затверджено постанови Верховної Ради про порядок введення цих законів у дію. Після кількох виступів ухвалено і текст Військової Присяги, запропонований Президією Верховної Ради України (надруковано на першій сторінці). Першим на сесії її зачитав, а отже, й присягнув на вірність українському народові міністр оборони України генерал-полковник Костянтин Морозов.

Про високопрофесійну підготовку пакета цих важливих документів свідчить і те, що всі вони, по суті, були ухвалені кваліфікаційною більшістю голосів, а також без зайвих дискусій. І лише щодо одного пункту Закону «Про Збройні Сили України» відбувся обмін думками. Мається на увазі дозвіл господарської діяльності, якщо це не позначається на боєготовності та боєздатності Збройних Сил. Репліка Голови Верховної Ради Івана Плюща про те, наприклад, що для армії заготівля картоплі для власних потреб є нонсенсом, ледь не схилила депутатів до відміни цього пункту і лише після уточнення народного депутата Петра Осадчука про те, що маються на увазі не сільськогосподарські роботи, а підсобні господарства, які є у військових частинах армій усього світу, Закон було ухвалено без змін.

Прийнято також пропозицію народного депутата України Володимира Яворівського про звернення до народів світу знищити ядерну зброю, готовність України приступити спільно з усіма країнами до цього. Відмінено також Постанову Верховної Ради України від 27 червня цього року «Про проект Договору про Союз Суверенних Держав, представлений Президентом СРСР».

Привітавши всіх з прийняттям пакета законів, голова Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки Василь Дурдинець запропонував також створити державну делегацію і приступити до переговорів з Міністерством оборони центру щодо вирішення питань реформування військ, дислокованих на території України. Словом, попереду копітка й важлива робота по створенню Збройних Сил України.

Василь ТУГЛУК,
парламентський кореспондент «Голосу України».

Коли Івано-Франківське відділення УкрНДІземпроекту почало по коректуру карти земель області, пішли чутки, що в багатьох колгоспах є прихована земля. Цебто в річному звіті колгоспів земля за сінокосом, насправді ж на цьому «сінокосі» давно вирощують зернові, льон, ріпак... Земельна служба області провела вибіркову перевірку в одному Богородчанському районі. Результати перевершили всі «сподівання»: в голови колгоспу «Маяк» Михайла Гуляна виявили 29 гектарів прихованої ріллі, у Дмитра Бетківського (акціонерне товариство «Прикарпаття») — 16 гектарів, у Богдана Клебана (колгосп «Дружба») — 76 гектарів, у Гната Стефанишина (колгосп «Верховина») — 32 гектари, у Івана Зіняка (колгосп імені Лесі Українки) — 38 гектарів і в Олександри Кошової (колгосп імені Шевченка) — 75 гектарів. Тож лишень по Богородчанському району набралося 265 гектарів прихованої ріллі!

ЗЕМЛЯ ПІД КРИМІНАЛОМ

ЗЕМЕЛЬНА служба передала складені нею акти в районну прокуратуру, а та визнала ці акти недійсними... через відсутність підписів голів колгоспів (?). Виявляється, голови повинні були самі підписати собі вирок. Та головне — пройшов час, на що й розраховували і керівники господарств, і керівництво району.

— Звісно, коли на сьогодні все вже давно викосили й переорали, ми нічого не доведемо,— каже заступник начальника земельного управління області Богдан Боринський. — Тепер ми ще й винні, бо, виявляється, «упереджено ставимося до колгоспів».

Та виникає цілком неупереджене запитання: скільки ж тоді прихованих колгоспами земель по одній Івано-Франківській області? А по всій Україні?

— Я розумію, що ця палиця — з двома кінцями, бо одразу виникає наступне запитання: навіщо ж ми тут сидимо і чим тоді займаємося? Але то була така політика — нарощувати врожайність, причому не за рахунок інтенсивності виробництва, а за рахунок його розширення. З цього й почалося. Порозорювали всі можливі сінокоси та пасовища, залишивши стару документацію. Так досягалися неіснуючі показники «липової» ефективності...

Ми настільки звикли до «липових» показників, пустопорожніх гасел і зміщених понять, що, говорячи про село, цілком природно думаємо про колгосп і навпаки. Тож не дивно (але страшно), що коли ведуть мову про пріоритетний розвиток села і агропромислового комплексу, сидячи в міністерському кріслі чи на периферії, мають на увазі пріоритетний розвиток колгоспів. За що ж їм така шана? За пусті прилавки магазинів і згноєне на елеваторах зерно, за понівечену землю і знедолених людей, що вірою і правдою служили колгоспу? Як служив йому житель села Старуня того ж Богородчанського району Петро Ців'юк.

— Шість років ми з головою колгоспу були пов'язані як серп і молот. Голова казав: «Ців'юк, не шукай собі іншого Бога — я тебе озолочу». І я не шукав. Знав одно — ловити злодіїв. Живий приклад: зупиняю фірмана (їздового — Авт.) колгоспу. «Федю, що везеш?» — «Та-а, то — тепла вода». Перевіряю — півцентнера вівса, центнер буряка, півцентнера сіна. Подаю на товариський суд. Суд розглядає справу, а завфермою й каже: «То я дозволив». Я — в дурнях, фірман донині їздить, най йому Бог помагає! А при зустрічі показує мені лівруки. І він нині має рішати мою долю фермера...

Третій рік Петро Ців'юк просить 40 гектарів землі під фермерське господарство. Нарешті районна Рада вирішила виділити йому аж... чотири. Того ж дня голова колгоспу наказав засіяти цю землю, а після обіду, за наказом того ж голови, відбувся «маленький страйк» колгоспників і «мітинг» біля воріт Ців'юка.

— Мама головного бухгалтера каже: «Най буде колгосп, бо нам добре». Я згоден, аби в мене жінка була головним бухгалтером... Але я не проти колгоспу, не проти голови, най жиє. Та най попри него я живу! І ще одне, якби мене визвали в облвиконком і сказали: «Ців'юк, найближчі п'ять років землі, бідні гуцули не получат. Будуємо поки що суверенну Україну, демократію і... злодійську колгоспну систему. Я би відступив. Но не з примхи голови колгоспу...

Сподіваючись, що дадуть землю, «фермер» закупив близько шести тонн гороху, кілька тонн пшениці, насіння... Чимала купа гороху (шість тонн все ж таки!) височіє тепер серед кімнати, бо більше ніде його зберігати. В іншій кімнаті — комбікорм, крупи, борошно. На невеликій маминій присадибі Петро Ців'юк зумів цього року вигодувати одинадцять голів худоби, тримає понад 50 свиней, більше ніж 100 курей, має пару коней...

— Я не збираюся сперечатися з приводу музики Шопена, Моцарта чи Шостаковича. Не буду доказувати, чия скрипка ліпша — Страдіварі, Гварнері чи Ленінградського заводу смичкових інструментів. Но вирощувати картоплю, кукурудзу, вигодувати бичка чи теличку — це я вмію. То мій хліб, я — селянин!

Моя бабця (їй скоро 90 років буде) — доярка. І ніхто їй тепер не скаже ні «Слава Ісу!», ні «Добрий день!». Я в контору колгоспу не йду вже котрий рік, і горіти буде — не піду. Бо вигнаний матом з тої контори в присутності багатьох людей!

Подібна доля спіткала й фермера Хомина, який кілька років тому взяв шість гектарів землі під внутрігосподарську оренду у сусідньому колгоспі «Верховина», вирощуючи худобу і сплачуючи колгоспу по 500 карбованців за гектар. Торік колгосп розпався, і чоловік звернувся до голови нового колгоспу «Карпати» за землею під фермерське господарство. Одразу ж почалися візити чиновників аж до першого заступника голови облагропрому Петра Олійника. Врешті-решт, склавши якийсь договір, худобу відібрали. Після довгих перипетій сесія райради таки вирішує надати Хомину ту землю, якою він користувався. Та наступного дня голова колгоспу, зібравши бригаду, всю його землю переорав, а сіно викосив. Тепер Хомин продає худобу, збираючись виїхати з району. Тож колишній голова колгоспу, а нині — голова Богородчанської районної Ради Петро Перепічка, кажуть, авторитетно заявив, що фермерів у нього не було й не буде!

Тільки торік Івано-Франківська обласна Рада змусила колгоспи віддати людям більше ніж 120 тисяч гектарів землі під присадибні господарства. Але присадиби (до двох гектарів землі) не є товарним сільськогосподарським виробництвом. Лишень великі фермерські господарства зможуть створити конкуренцію колгоспам і наситити ринок продуктами. Тому тільки два господарства в Галицькому районі Івано-Франківщини можна вважати фермерськими. В одного з фермерів Михайла Дадіва, наприклад,— 100 гектарів землі.

А тим часом понад дві тисячі гектарів буряків (близько 25 відсотків усієї площі) — не зібрано. Насипана в кагати і нічим не прикрита картопля гниє під осінніми дощами. Всю її потрібно перебирати вже сьогодні. З усіх господарств Галицького району тільки в асоціації (колишньому колгоспі) імені Стефаника повністю закінчили збирання врожаю.

Мені не вдалося роздобути подібні цифри по всій Івано-Франківській області — обласне управління сільського господарства якраз переселялося в просторі «офіси» колишнього обкому компартії. Та й не впевнений, чи мені б їх показали... А тим часом до обласної Ради надходять все нові й нові скарги від фермерів і орендарів, селян і міських жителів, які просять повернути їх до землі.

— Такі скарги народжуються тільки тому,— вважає Богдан Боринський,— що не працюють і не хочуть працювати сільські Ради. В цій ситуації безсилі і землевпорядники (які, до речі, є майже в кожній сільраді області), бо голови сільрад ведуть справжній «футбол». Сільрада посилає в район, район «відфутболює» в область. А з області доводиться їхати в ту ж таки сільраду й розбиратися на місці...

І ще одна деталь, що впала в око, особливо у Верховинському та Косівському районах: люди зневірилися в нібито й демократичних місцевих Радах Івано-Франківщини. Тож і шукають правди у вищої влади — їдуть в область, а то й до Києва. І часто повертаються ні з чим. Воно й не дивно, бо, на мою думку, доручення Кабінету міністрів створити Комітет по земельній реформі було першим кроком назад у самій реформі. Такий Комітет мав би існувати й підпорядковуватися тільки Верховній Раді України. З 1 липня цього року повинен був запрацювати Закон про сплату за землю. Його все ще готують. Тож вступаємо в новий 1992 рік, так і не маючи ніякого реального механізму земельної реформи.

Юрій НЕСТЕРЯК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Івано-Франківська область.

Реалії

ЧИ БУДЕ ГОЛОД...

Останнім часом усе частіше стоять порожніми наші гастрономи: нарозхват ідуть макаронні вироби, сіль, жири, цукор... Все рідше й рідше для нас «викидають» ковбасу, рибу, печиво. М'ясо й молочні продукти у вільному продажу, можна сказати, не з'являються. Ажіотажу додають відряджені особи, що приїздять із Росії: «То ви ще живете, у нас уже немає нічого». То ж чи буде голод (чи існує така загроза) на Запоріжжі?

Олександр Пеклушенко, голова обласної ради Споживчого товариства:

— Нічого подібного не буде. Наші пекарні, м'ясопереробні цехи працюють з повним навантаженням. Наші заклади громадського харчування, як і раніше, обслуговують тисячі відвідувачів щодня. Закуповуємо на селі худобу, яйця, олію для реалізації на внутріобласному ринку.

Іван Карамушка, директор об'єднання «Запоріжплодоовочторг»:

— Хіба ми можемо допустити таке, щоб на Україні був голод! На цю зиму через неврожай заготовлено дещо менше свіжих фруктів і овочів, але є немало соління. Регулюванням цін (на жаль, у бік підвищення) стабілізуємо наявність сільгосппродуктів на прилавках.

Олександр Білоусенко, перший заступник голови облвиконкому:

— В області є достатній запас продовольства, щоб люди не відчували голоду. Зменшено продаж урозздріб борошна, згідно з розпорядженням Кабінету міністрів. Але ми закупили чимало пшениці у колгоспників і маємо можливість тепер пустити додаткове борошно в торгівлю, правда, за вищими цінами. Всі їдальні, де харчуються школярі, та дитсадки повністю забезпечуються м'ясом, молоком, гречкою. Цього року гречку виростили на власних полях. Виручили громадян і власні городи — на 13 тисячах гектарів міські жителі зібрали понад 18 тисяч тонн картоплі. Збільшилася кількість худоби і птиці в індивідуальному секторі. Якщо прогнозувати ситуацію наперед, то скажу, що стан посівів озимих культур добрий. Взагалі, я вважаю: чим скоріше здобудемо незалежність, тим успішніше вирішуватимемо продовольчу проблему.

Олександр МИХАЙЛОВ,
власний кореспондент «Голосу України».
Запоріжжя.

ВІЛЬНІ ЗЕМЛЕРОБИ?

У ПІДВАЛЬНОМУ ПРИМІЩЕННІ, ДЕ ВІКНА ЗАГРАТОВАНІ РЕШІТКАМИ, ВІДБУЛИСЯ ПЕРШІ В ІСТОРІЇ ХЕРСОНЩИНИ УСТАНОВЧІ ЗБОРИ ФЕРМЕРІВ.

Начальник обласного управління сільського господарства В. Нікішенко та заступник голови облвиконкому В. Бичков у виступах обмежилися поверховою інформацією про розвиток фермерства. Тільки й того, що було названо тих 39 фермерів, котрі вже отримали землю. Та зроблено й приємне відкриття: виявляється, куратори агропрому підтримують «різні форми господарювання».

Створено асоціацію фермерів області, яка консолідуватиме зусилля в народженні конкурентного господарського укладу. Вона подаватиме допомогу в матеріально-технічному забезпеченні селянських господарств, створить агросервісні кооперативи, виконуватиме посередницькі функції.

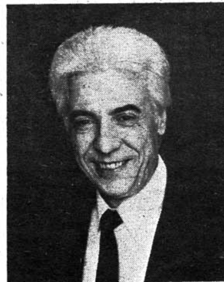
Не заручившись діловою підтримкою державних мужів області, ця асоціація, на думку спеціалістів, поки що нагадує любительське формування. З'ясовується, 84 заявки на одержання землі все ще «розглядаються». Не випадково обласна газета Руху «Голос Таврії» звернулася до населення із закликом висловити недовіру голові Херсонської обласної Ради, голові облвиконкому М. Кушнеренку й відкликати його з народних депутатів. Розповсюджуються підписні листи з цього приводу. Михайлу Михайловичу ставиться в провину те, що влада, яку він очолює, «знущається з прагнення до вільного землеробства».

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

«УСПІХІВ ТОБІ, НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНО!»

У дипломатичних колах

Продовжуємо друкувати інтерв'ю з керівниками дипломатичних представництв країн, які вже визнали Україну як незалежну державу. Сьогодні наш співрозмовник — Генеральний консул Республіки Болгарія у Києві Петр ІВАНОВ.

— Чим викликано рішення Республіки Болгарія?

— У рішенні Ради Міністрів Болгарії з цього приводу підкреслюється наріжний принцип нашої зовнішньої політики: кожний народ має право на самовизначення. Референдум 1 грудня продемонстрував волю народу України. Отже, Республіка Болгарія готова встановити з Україною дипломатичні відносини. Наш міністр закордонних справ пан С. Ганев уже запросив до Софії свого колегу пана А. Зленка, де мають бути підписані відповідні документи.

Рішення Болгарії визнати Україну і встановити з нею дипломатичні відносини має не тільки політичне, а й історичне коріння. Ми — не тільки сусіди, ми — братні слов'янські народи, люди однієї крові, наша минувшина тісно переплетена — від спільної писемності і давньої практики навчання у вашій країні болгарських письменників, поетів, громадських діячів до спільної боротьби за свободу.

Ми тісно пов'язані і в сучасному світі — в галузях економіки, культури, освіти. В Україні сьогодні вчаться понад 600 студентів з Болгарії. До речі, ми, на відміну від деяких інших країн, їх не відкликали (у зв'язку з «непевністю майбутнього у регіоні»). Навпаки, наші державні кола завжди керувалися думкою про те, що ми й надалі, попри будь-які можливі катаклізми, зберігатимемо й розвиватимемо з Україною найтісніші зв'язки. До речі, цьому навіть не заважає відсутність певних договорів і угод. І до ринку ми маємо йти разом. Це дасть можливість Болгарії, зокрема, уникнути однобічного впливу західного бізнесу й інвестицій, та й зміцнить наші спільні позиції на міжнародному економічному терені. Виграє від цього й Україна.

Не слід забувати й того факту, що в Україні проживають 300 тисяч болгар. Завдяки вашій конструктивній національній політиці вони мають широкі можливості для розвитку своєї самобутності: працюють школи, видаються газети, активно діють культурно-просвітницькі осередки.

— Якими ви бачите дальші відносини між нашими державами, зважаючи на новий статус українсько-болгарських офіційних зв'язків?

— Перш за все, як я вже казав, слід узгодити певні позиції, підписавши відповідні договори, угоди і конвенції. Зокрема, йдеться і про становище національних меншостей, яке слід регулювати на засадах міжнародного права.

Після законодавчого оформлення нового статусу відносин вони розвиватимуться в усіх галузях як відносини двох незалежних суверенних держав, інакше кажучи — не побоюся цього слова — на більш цивілізованих засадах.

Проте наші безпосередні контакти — це лише один бік справи. Я переконаний, що ми спільно працюватимемо над розбудовою Чорноморського економічного регіону (що до нього, як відомо, входять й інші країни), братимемо участь у Дунайській комісії, через сферу діяльності якої пролягає шлях до центру Європи.

Що ж до конкретних змін у культурних відносинах, то обмежуся лише одним фактом: у Софійському університеті вводиться курс вивчення української мови.

Отже, підсумовуючи сказане, хочу підкреслити: відносини між нашими державами піднялися на якісно новий щабель, а це, в свою чергу, дасть могутній поштовх для їх дальшої розбудови. Як кажуть у Болгарії, «успех і щастя тобі», незалежна Україно!

— Дякуємо за бесіду.

Інтерв'ю провів Володимир САВЦОВ, редактор міжнародного відділу «Голосу України».

Експрес-новини

Прем'єр-міністр Японії Міядзава виступив з обачливою реакцією на підписання договору про співдружність між Україною, Росією та Бєларуссю. Розвиток ситуації на цьому не закінчився, і передбачається подальша дестабілізація в Радянському Союзі, зазначив японський прем'єр. За його словами, переговори керівників трьох республік Єльцина, Кравчука і Шушкевича з президентом Горбачовим будуть важливими для визначення майбутнього в СРСР.

• • •

Посланник ООН у Югославії Венс виключив можливість розміщення в країні сил Об'єднаних Націй з підтримання миру доти, доки там тривають воєнні дії. За його словами, він досяг принципової домовленості з усіма втягнутими у конфлікт сторонами у плані розміщення миротворчих сил, якщо припинення вогню буде таки встановлено.

• • •

Учора в Маастріхті (Нідерланди) відкрилася зустріч лідерів країн Європейського Співтовариства з питань створення в майбутньому валютного і політичного союзу. Невирішеними залишаються питання щодо строку введення в країнах ЄЕС єдиної європейської валюти, проведення спільної зовнішньої та оборонної політики, чинності певних трудових законів.

• • •

Учасники другого раунду близькосхідної мирної конференції готові розпочати переговори, які були раніше відкладені за відсутністю на них ізраїльської делегації. Сторони дійшли згоди зустрітися сьогодні у Вашингтоні.

• • •

Учора на відкриття шостої зустрічі у верхах організації Ісламська конференція в Сенегалі прибули представники і спостерігачі з Азербайджану, Казахстану і Закавказзя.

СПАДКОЄМЦІ ЛЕНІНА ПЕРЕД ВИБОРОМ

Наш прес-клуб

OBSERVER

Якій демократії вони надають перевагу — європейській, американській чи так званому «третьому шляху»?

Отже, капіталізм переміг, і західна демократія святкує свій тріумф. Історія, ця безжальна богиня, зважила на своїх терезах два найбільших експерименти і виявила, що один з них зовсім не придатний. Таким чином, в анналах історії комунізму посяде місце десь поруч з імперією ацтеків, а Ленін приєднається до Навуходоносора. Богиня відіграла свою роль і може зійти зі сцени, залишивши нас сам на сам з усіма принадами вільного ринку і нескінченною гонитвою за успіхом та поживою.

Однак зачекайте! Немає ніякого сумніву, що комунізм програв. Про це навіть казав сам товариш Горбачов. Питання полягає в тому, який капіталізм і яка демократія вийшли переможцями?

Існують принаймні два типи капіталістичної демократії — європейський і американський, і вони відрізняються один від одного.

Американська модель — це форма державного капіталізму, в рамках якої найбільші корпорації військово-індустріального комплексу багатіють на щедрих державних замовленнях, залишаючи невдахам і біднякам подачки з панського столу. Таким чином, ця модель є показовою у своєму роді, демонструючи неспроможність забезпечити належний рівень соціального захисту і охорони здоров'я. З іншого боку, американський капіталізм унікальний з точки зору відкритості правлячих структур, тієї уваги, яку вони приділяють правам громадян.

Європейська модель капіталізму, яка успішно розвивається після другої світової війни, докорінним чином відрізняється від американської. Вона передбачає велике оподаткування, яке дозволяє забезпечити громадянам значний рівень охорони здоров'я і соціальної захищеності, а корпораціям — планування, виділення субсидій і капіталовкладень. У той же час європейці мають менше громадянських і політичних прав, аніж американці. Європейська політична еліта — це свого роду закритий клуб для обраних; європейські держави більш централізовані і менш відкриті для вимог громадян.

Як американська, так і європейська моделі капіталізму виникли на основі одних і тих же цінностей, однак європейський варіант завжди спирався на вплив і привабливість соціалістичної ідеї. У нинішній ситуації, коли комунізм зазнав краху, а соціалізм втратив свою силу в Європі, головне питання європейської політики полягає в тому, чи почнемо ми рухатися в бік американської моделі.

З цієї точки зору десять років перебування при владі Маргарет Тетчер у Великобританії можна розглядати як вирішальну боротьбу між американською і європейською моделями капіталістичної демократії.

Маргарет Тетчер хотіла, щоб ми створили у себе страхування охорони здоров'я за американським типом, а також запровадили американську систему відносин у бізнесі. Вона могла б досягти набагато більшого успіху, якби спробувала використати все те краще, що може запропонувати американське суспільство: свободу інформації, відкритість уряду, демократію і права громадян. Однак цього не сталося, і громадська думка Великобританії відкинула її реформаторські зусилля, примусивши політиків повернути назад — до європейської моделі.

Усе це повинно допомогти нам правильно оцінити процеси, які відбуваються нині в Росії (тобто, колишньому СРСР — **перекл.**) і в Східній Європі. Питання полягає в тому, який капіталізм і яку демократію вони виберуть — американську чи європейську? Свого часу поляки ніби вирішили йти американським шляхом, у той час як чехи віддали перевагу європейському варіанту. Нині Росія стоїть перед таким же вибором.

Тим часом спеціалісти вважають, що існує «третій шлях» розвитку — так звана авторитарна модель. Для прикладу можна взяти Леха Валенсу, який намагається поєднати ринкову економіку з авторитарним популізмом. У нових незалежних республіках колишнього Радянського Союзу з'явилося багато таких же сильних особистостей... які можуть легко повернути на «третій шлях», тим паче що досвід Тайваню, Південної Кореї і Чилі показує, що на певний час політичний авторитаризм може легко поєднуватися з капіталістичним шляхом розвитку.

Але тільки на певний час. У цілому авторитаризм і розвиток несумісні. Це головний висновок, який можна зробити із розпаду Радянського Союзу. Адміністративно-командна економіка могла нормально функціонувати доти, доки СРСР і США були в стані «холодної війни» і вели гонку озброєнь. Але як тільки Захід став переходити від індустріальних технологій до технологій інформаційних — телефон, комп'ютер, ксерокс тощо — адміністративно-командна економіка безнадійно програла. За інформаційної доби ключ до успіху — в свободі інформації...

У даний час половина нашого континенту вирішує, яку модель вибрати — «американський» капіталізм, авторитарний популізм чи соціальну демократію. Друга половина стоїть перед вибором — чи то віддати перевагу централізованій європейській моделі державної влади, чи то все-таки варто взяти за основу американську демократію.

Це фундаментальний вибір, і від нього буде залежати майбутнє як Східної, так і Західної Європи. І в будь-якому випадку історія ще не закінчилася, вона продовжується.

«Обсервер» (Великобританія).

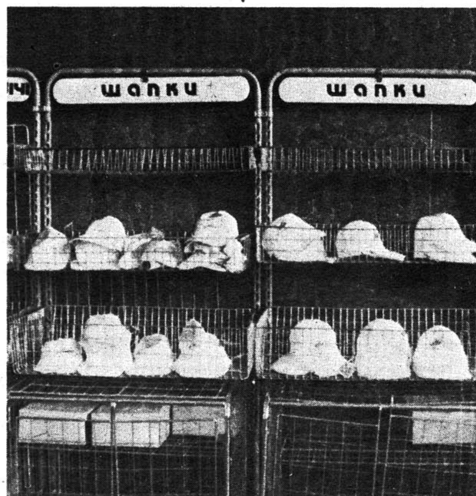
Погляд

ДАВАЙТЕ ВИХОВУВАТИСЯ В КРАСІ

Замріємося на хвилинку, що така розкіш, як телефони-автомати в електричках, функціонуватимуть не тільки на бернських залізницях, а й у нас! Уявити подібну річ, звичайно, можливо, зауважите ви. Але тільки-но думка повернеться назад до «кастрованих» або непрацюючих автоматів на наших вулицях, аж жах бере. Природно, напрошується питання: невже ми гірші за них? Та не гірші ж, мабуть, а трохи менше виховані, бо народжувалися ми, мужіли й старіємо поруч саме з такими вуличними монстрами, до яких аж страшно іноді наблизитися, не кажучи вже про те, щоб із задоволенням подзвонити. І не тільки тому, що вони частенько поламані (самі й ламаємо), а тому, що їх такими зробили.

Фото ТАРС.

ТОВАРИ ПРОДАНО. КУПУЙТЕ ПОЛИЦІ

Після того, як полиці магазинів покинули майже всі товари, в продажу з'явилися... полиці. Коли ж буде продано і цей товар, черга дійде до магазинів. І, можливо, коли їх розкуплять у приватну власність, з'являться нарешті й товари. Проте це можливо лише згодом.

А сьогодні в чергах біля гастрономів зовсім інший настрій. Відсутність товарів породжує чутки, люди похилого віку дедалі частіше згадують голодомори 33-го та 47-го років, дедалі частіше задумуються над тим, де дістати шмат м'яса чи масла. Втім, до цього ми вже звикли.

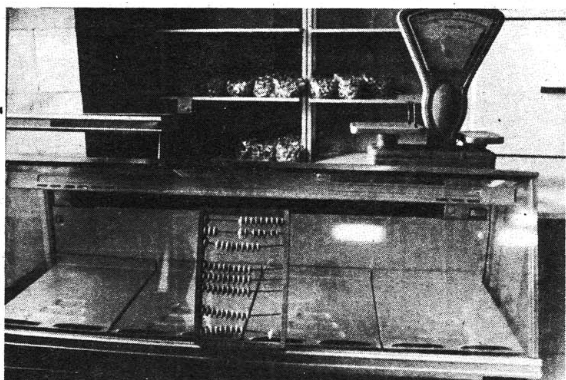
Та найважче бачити, як наші жінки перетворюються у напівавтомати, що за чергами, магазинами, сумками (і все це в позаробочий час) не мають найменшої можливості приділити достатню увагу собі та дітям.

Добрі люди, зачиняйте двері! — з відчаєм звертаються працівники магазинів до покупців. Але людям з кожним днем стає дедалі важче залишатися людяними і добрими, дедалі важче усміхатися, дедалі важче зберігати гарний настрій.

Ось перетерпимо зиму, а з весною піде на поліпшення, каже мій приятель. Щоб його слова та до Бога.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Фото Богдана ПРИЙМАКА, Михайла САЧКА, В'ячеслава ПУШКАРЬОВА і Олександра КЛИМЕНКА.

ЦІЛИТЕЛЮ, ВИ — СПРАВЖНІЙ?

Запитання, винесене в заголовок, звучить чимдалі частіше. Шарлатанство набуває масштабів стихійного лиха. «Екстрасенси» і «фітотерапевти» обіцяють вилікувати від раку, цукрового діабету та інших важких недуг. Хворі, які потрапляють на гачок реклами, доволі швидко з'ясовують, що ободурені і обкрадені, та що вдієш... Втім, чи справді немає на них управи? З цим запитанням я і звернувся до міністра охорони здоров'я республіки Ю. П. Спіженка.

— Юрію Прокоповичу, чи не здається вам, що народжується третій різновид медицини? Раніше була наукова і народна, а нині активно утверджується «тіньова», у якої на меті не захист людини від недуг, а бізнес на нещасті хворих.

— Діяльство медициною назвати не можна. Продаж дипломів «екстрасенсів міжнародної категорії», курси біоцілителів за шалені гонорари, шоу «виганячів бісів» у палацах культури і спорту, друкування містичних порад і окультних рекомендацій на сторінках періодики і книг — то справа, якою передусім, давно слід зайнятися органам прокуратури, правопорядку. Бо ж ідеться про порушення чинних правових норм, нехтування елементарними вимогами моралі. Ніхто не відміняв закону про охорону здоров'я в республіці, де чітко сказано: медичною і фармацевтичною діяльністю можуть займатися лише ті особи, які отримали спеціальну підготовку у відповідних навчальних закладах і допущені до такої діяльності у встановленому порядку. Нарешті треба знати, що згідно зі статтею 226 Кримінального кодексу УРСР «заняття лікарюванням як професією, здійснюване особою, яка не має належної медичної освіти, якщо це спричинило розлад здоров'я або смерть, карається позбавленням волі на строк до 3 років».

За роз'ясненням до міністра

— Як же бути тим справді талановитим народним лікарям, які не заради наживи, а в ім'я безкорисливої допомоги людям, чудово лікують і діагностують? Більшість із них не має медичної освіти...

— Щоб допомагати таким людям, ми разом з АН України та іншими установами і організаціями заснували Українську асоціацію народної медицини, якій офіційно доручено організацію використання народних методів діагностики і лікування, вивчення і впровадження в практику кращих набутків вітчизняних і зарубіжних цілителів. УАНМ координує й проводить науково-дослідні роботи, пов'язані з народною, нетрадиційною медициною, займається відповідною експертизою й атестацією осіб і колективів, що працюють на терені народної медицини, підготовкою й підвищенням кваліфікації медичних працівників і осіб, які не мають необхідної освіти (для цього асоціація організовує спеціальні навчальні заклади, які видають випускникам документ про освіту встановленого зразка). На неї ж покладено клопітні обов'язки щодо організації виготовлення медичних препаратів та інших засобів, що використовуються в народній нетрадиційній медицині. В рамках УАНМ створюються науково-дослідний і навчальний медичні інститути, постійно діюча експедиція для вивчення народного цілительства на місцях, фонд народної медицини, різноманітні курси, лекторії, дослідницькі центри. Створюється і єдиний національний банк інформації з проблем народної, нетрадиційної медицини.

Надати діяльності народних цілителів законності допоможе закладене у проект Закону про охорону здоров'я громадян республіки положення: особи, які не мають спеціальної освіти та кваліфікації і бажають займатися медичною діяльністю у галузі народної медицини, отримують дозвіл на це в порядку, встановленому Міністерством охорони здоров'я України.

— Перспективи обнадійливі. Та не всі хворі можуть чекати: багатьом потрібна негайна допомога. Чи можна їм підказати, як відрізнити істинного цілителя від шарлатана?

— Як відрізнити? Людина, якій дозволено практику діагностування, лікування, профілактики захворювань, має ліцензію на здійснення медичної практики й виготовлення, реалізацію медикаментів.

— Але й на руках у шарлатанів нині можна побачити найрізноманітніші дипломи, посвідчення, атестати, підписані президентами, директорами, експертами, головними спеціалістами найфантастичніших міжнародних, всесоюзних, республіканських спілок, асоціацій, фірм, академій тощо.

— Ліцензію може видати лише Міністерство охорони здоров'я республіки, вірніше — його спеціальна комісія. Документ містить найменування органу, що видав дозвіл, прізвище, ім'я та по-батькові, адресу проживання громадянина, наймення і адресу юридичної особи, вид дозволеної діяльності, особливі умови та правила здійснення даного виду діяльності, номер реєстрації ліцензії, дату видачі та строк дії, а також підпис голови комісії або його заступника, секретаря, гербову печатку. Будь-які інші документи не мають чинності.

— Даруйте, не зовсім зрозуміло, кому видається така ліцензія. Адже ви підкреслювали: лишається в силі вимога закону про те, що лікувати можуть особи, які мають спеціальну медичну освіту. Серед народних цілителів таких одиниці. Як бути решті?

— Шукати дипломованих фахівців, які б виявили бажання працювати разом з цілителем. Може, й не дуже справедливо ставити в таку залежність талановиту людину, та поки що немає іншого способу діяти в рамках існуючих правових норм. Коли парламент прийме пропозиції, викладені в проекті нового Закону про охорону здоров'я, порядок видачі ліцензій значно спроститься. Користуючись нагодою, запрошую всіх, кому не байдужа справа відродження народної медицини українців: давайте працювати разом.

Та водночас запрошую об'єднатися і в боротьбі з шарлатанством, здирництвом, яке компрометує народну медицину. Легко уявити стан голови міськради чи райвиконкому, коли йому на стіл лягає гарно віддрукований сертифікат «екстрасенса міжнародного класу», підписаний президентом якоїсь там міжнародної асоціації чи спілки. Ліків немає, а тут «маститий» метр обіцяє допомогти... Звідки знати провінціалу, що той сертифікат одержано не після грунтовної медичної підготовки, а після кількаденного сидіння на лекціях, оплаченого кругленькою сумою? Ось і дозволяє пройдисвіту організувати в провінції вже свої «курси».

Ділки знайшли хитрий спосіб обводити довкруг пальця місцеве керівництво: просять дозвіл не на лікувальну, а на оздоровчу практику, яка, мовляв, не суперечить законодавству. Але ж неозброєним оком видно: перед нами — ніяке не оздоровлення, а брутальне втручання в здоров'я людей. Нині, коли створено офіційну систему реалізації досвіду народного цілительства, представники влади мають вимагати у заїжджих «метрів» відповідні документи, якщо ж не робитимуть того, це треба кваліфікувати як свідоме порушення законодавства.

Не можу не звернутися й до журналістів. Преса багато зробила для відродження народної медицини, вела принципову багаторічну боротьбу з ортодоксами від науки і практичної медицини за визнання талановитих народних цілителів. Та, на жаль, свідомо чи не свідомо, зробила потужну рекламу і багатьом шарлатанам. Особливо багато некваліфікованих оцінок зроблено щодо так званої «екстрасенсорики». Я аж ніяк не заперечую цілительства на терені психоенергоінформатики — древнього і ефективного (що не раз доведено на практиці) методу народної медицини. Зовсім недавно, скажімо, ми проводили експертизу такого методу діагностування донецької цілительки Л. Жукової, про унікальні експерименти якої широко повідомляла українська преса. Одержано результати цікаві і для науки, і для медичної практики. Готові проаналізувати доробок інших цілителів — з тим, щоб передати в систему охорони здоров'я лише те, що піде на користь людям. Тоді й популяризуйте новинку!

Справа, за яку ми з вами стільки років боролися, слава Богу, перемогла: система охорони здоров'я, академічна, галузева, вузівська наука республіки, нарешті, спільно взялися за вивчення багатовікового досвіду народної медицини. Тож давайте спільно зробимо й наступний крок: поставимо цю справу на справді науковий, цивілізований рівень.

Бесіду вів **Олександр РАКІН.**

У порядку денному

СТРАЙК ЗА КОЛЮЧИМ ДРОТОМ

Що ЛТП — далеко не медичний заклад, знають усі. Це звичайнісінька тюрма з охороною і сигналізацією на випадок, коли хтось захоче втекти, з «шмонами» і перекличками... Рік або два тут перебувають хворі — алкоголіки і наркомани. Курс лікування — 10—15 днів, потім примусова, переважно не за фахом, праця. Вважається, що для повного одужання від алкоголізму та наркоманії достатньо дворічної ізоляції. Ізоляції, як сказано, за всіма правилами тюрми.

Проти цих правил давно виступають в'язні Літинського ЛТП. А тут ще такий випадок: до одного з хворих приїхала дружина. Доньку заміж віддає, тож і попросила «хазяїна», тобто полковника Олексія Павленка, відпустити чоловіка на два-три дні додому. Зрозуміло, не відпустив, але і познущався: «Навіщо тобі алкоголік? Знайди собі іншого». Це була одна з тих крапель, що переповнили чашу терпіння. 328 чоловік оголосили страйк. Вимоги — лікувально-трудові профілакторії передати у відомство Міністерства охорони здоров'я; зробити на їхній базі реабілітаційні центри відкритого типу; зняти колючий дріт; ліквідувати примусову працю.

Страйк в ЛТП збігся з приїздом до Вінниці кандидата в Президенти Левка Лук'яненка, йому і зажадала ініціативна група передати пакет вимог. Виписуючи представникам ініціативної групи маршрутний листок, «хазяїн» скептично посміхався: «Марно їдете. Ніхто з вами панькатися не буде. У міліції — гроші. А Міністерство охорони здоров'я саме жебракує...».

Олексій Хомич знав, що казав. Кому, як не йому, відомо, працюючи за найнижчими розцінками на важких роботах, хворі економлять ЛТП неабиякі гроші. Але страйкарі сподіваються на гуманність Верховної Ради і чекають від неї конкретних рішень щодо свого майбутнього.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Вінниця.

Медицина і Ради

Вони ще скаржаться...

Контрольна група з питань планування, бюджету та фінансів Донецької облради провела перевірку фінансової діяльності облвиконкому і встановила, що ряд медичних закладів області реалізували через облвиконком частину списаних санітарних автомобілів. Покупці — малі підприємства, кооперативи, приватні особи. Воно б нічого, нехай би купували, але що і за які гроші? Йдеться про автомобілі, які пропрацювали не більше трьох років, а продали їх за мізерну ціну — від двох до п'яти тисяч. В наявності махінації службових осіб. Тож, щоб розібратися в ситуації, вирішено винести питання на розгляд чергової сесії обласної Ради.

Отакі справи. А послухати медиків — такі нещасні. Ні ліків не мають, ні транспорту...

АГЕНТСТВО «СХІД».

«БАЙДУЖІСТЬ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ ПРОЕКТОМ» —

матеріал під цим заголовком вийшов друком ще навесні, тож читачі навряд чи згадують, про що мова. А йшлося про дитячу поліклініку, яка розташована у напівпідвальному приміщенні будинку № 4 по вулиці Індустріальній міста Києва. Оселилася вона тут ще у 50-х роках і перебуває досі, хоча приміщення давно не відповідає потребам ні лікарів, ні пацієнтів. «Дихання» перевантаженої транспортом вулиці пробить неможливим навіть провітрювання кабінетів, де всупереч усім нормам водночас перебувають до 12 чоловік — хворих дітей, їхніх матерів, лікарів, медсестер. Не витримуючи такого знущання, спеціалісти йдуть з поліклініки, діти залишаються без кваліфікованого нагляду.

Все на продаж!

Багато років колектив стоїть навколішки перед місцевою владою, а вона їм — про об'єктивні причини. Для яких тільки служб не знаходилося у районі приміщень — для поліклініки немає. Нарешті доля усміхнулася: на сесії районної Ради, що відбулася у вересні, було вирішено «звернутися у міськвиконком з пропозицією передати будинок по вулиці Політехнічній, 4 районному медичному об'єднанню для розміщення в ньому дитячої поліклініки». Це будинок колишнього Жовтневого РК КПУ, тобто один з тих будинків, які обіцяно віддати закладам охорони здоров'я та народної освіти. Такий варіант вирішення проблеми пропонувався і раніше, та керівники району і слухати про нього не хотіли. Скидалося на те, що доля сама розпорядилася...

Скидалося, та не вийшло. Кому, ви думаєте, віддала приміщення міська влада? Одному з іноземних представництв. Як завжди, перемогли міркування сьогоденної вигоди. Скажуть: десь треба «прописувати» держави, з якими будує відносини Україна. Авжеж! «Пропишемо», а вони колись подадуть шматка нашим дітям, яких «рідна» держава знедолила...

Марина ДЯТЛОВА,
оглядач з питань охорони здоров'я.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

З ВЕЛИКИМ ІМЕНЕМ — У СВІТ ВЕЛИКИЙ

Наукове товариство імені Т. Шевченка у Львові — видатна сторінка в історії України. Ця сторінка була безжально вирвана в січні 1940 року через кілька місяців після встановлення Радянської влади у Західній Україні. З початком національного відродження НТШ у Львові відновило свою діяльність. (У Європі й за океаном НТШ діяло упродовж усіх післявоєнних десятиліть). Настав час назвати речі своїми іменами. Перша українська асоціація вчених, яка за рівнем своєї діяльності відігравала роль визнаної світом престижної Академії наук, охарактеризована в Українській Радянській Енциклопедії як інституція, на якій позначився «шкідливий вплив антинаукових буржуазно-націоналістичних концепцій М. Грушевського». Саме з іменем Грушевського пов'язаний злет української науки. На прохання газети екскурс в історію зробив науковий секретар НТШ Олег КУПЧИНСЬКИЙ:

— Коли українським ученим довелося робити вибір між російським царизмом і тими можливостями, що їх надавала для просвітництва Австро-Угорщина, двох думок не було. Адже в Східній Україні уже діяв сумнозвісний валуєвський указ з формулюванням «не было, нет и быть не может», яке, певна річ, стосувалося не тільки мови, а й усієї культури. Отож, засноване 1873 року товариство імені Шевченка стало могутнім фактором єднання кращих інтелектуальних сил народу. НТШ гуртувало довкола себе, публікувало праці вчених з усієї України. Михайло Грушевський був не тільки видатним ученим-енциклопедистом, а й чудовим організатором, який залишив по собі плеяду учнів і послідовників.

Процитую, насамперед, затверджений 1892 року новий статут НТШ, який дає уявлення про масштаби його діяльності:

«Наукове товариство ім. Шевченка має плекати та розвивати науки в українсько-руській мові та штуки і збирати та зберігати всякі пам'ятки старинності і наукові предмети України-Руси. До того мають служити наукові досліди з філології руської і слов'янської та історії українсько-руського письменства і штуки, з історії і археології України-Руси, а також з наук філософічних, політичних, економічних і правничих, математичних, природничих з географією і лікарських...».

Михайло Грушевський 1894 року приїхав до Львова, очолив в університеті кафедру історії Сходу Європи і одразу взяв на себе організаторські функції в НТШ. За його редакцією вийшло 110 томів «Записок», він був довголітнім директором історико-філософічної секції, а з 1897 по 1913 рік очолював товариство.

Окрім «Записок», М. Грушевський започатковує серії різних видань, збірників. Видатні імена вчених і літераторів, причетних до НТШ цього періоду, говорять самі за себе. Філологічну секцію очолював Іван Франко, етнографічну комісію — Володимир Гнатюк. Михайло Грушевський був хорошим господарем. З його активною участю на кошти меценатів із Східної України було придбано два будинки, друкарню. Нині в одному з цих будинків розмістився Інститут суспільних наук АН України, в якому для відродженого НТШ не знайшлося кількох кімнат. Втім, це тема окремої розмови...

НТШ діставало запрошення на всі великі форуми, які відбувалися в світі. Михайло Грушевський втілював у життя і політичні цілі, а саме: об'єднання всіх наукових сил Сходу і Галичини. У рамках куцої австрійської демократії все-таки було поле для наукової діяльності на відміну від Росії. Заслугою Грушевського і НТШ є створення українського правопису, який став основою правопису, затвердженого Академією наук України. Однією з світлих сторінок історії НТШ є літні курси молоді (1903—1904 рр.), на які приїжджали студенти-гімназисти із Східної України.

НТШ видало пам'ятну медаль на честь Михайла Грушевського, нині готуємо до друку матеріали міжнародної ювілейної конференції, яка відбулася в серпні цього року. А наступного року у Львові з ініціативи НТШ буде споруджено пам'ятник Михайлові Грушевському на перехресті проспекту Шевченка і вулиці, що нині носить ім'я видатного українського вченого. З цими великими іменами НТШ увійшло у велику історію.

Розмову вела Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».

Львів.

КНИГИ, ЯКІ ПІДНІМАЮТЬ З КОЛІН

Видавництво «Либідь» при Київському університеті одним з перших у республіці взялося за копітку і благородну справу повернення своєму народові багатющої літературної, наукової, духовної спадщини, яка багато років була під суворою забороною тоталітарного режиму. Саме тут три роки тому започатковано найпопулярнішу сьогодні серед масового читача серію книжок «Пам'ятки історичної думки України», особливе місце в якій посіли твори М. Грушевського. Його «Очерки истории украинского народа», які є, по суті, скороченим і узагальнюючим варіантом багатотомної фундаментальної праці «Історія України-Руси», вже двічі, до того ж великими тиражами, виходили в нашому видавництві протягом останніх півтора року. На жаль, через брак паперу повністю задовольнити попит читача на цю книгу так і не вдалося.

Слідом за «Очерками...» у «Либеді» побачила світ ще одна праця видатного історика, видавнича доля якої складалася дуже непросто. Йдеться про «Історію України», приладжену до програми вищих початкових шкіл і низших кляс шкіл середніх». М. Грушевського, який написав майже дві тисячі наукових розвідок, котрі стосуються практично всіх аспектів історичного поступу, політичного устрою України, її місця й ролі у розвитку світової цивілізації, протягом багатьох років сподвижницької праці не залишало бажання створити кілька популярних книг для школярів і всіх тих, хто вперше хотів прилучитися до вивчення минулого своїх батьків і дідів. І намір цей йому вдалося здійснити. Згадана праця фактично стала ретельно відредагованим і, за словами автора, приладженим для учнів і початківців виданням «Ілюстрованої історії». Вона повністю відповідає концепції вченого, в основу якої покладено не діяння князів і царів, а суспільно-політичний лад, культуру, етнографію, правові засади — все те, що складає долю народу.

Була спроба видати цю книжку ще 1920 року, проте за вказівкою тодішнього партійного керівництва республіки тираж знищили. Чудом уціліло кілька примірників. Один з них нещодавно віднайшов ентузіаст і популяризатор творчості М. Грушевського доцент Київського педінституту імені М. Драгоманова А. Трубайчук. І ось напередодні ювілею історика книга ця у прекрасному оформленні молодого художника Олександра Кота прийшла до читача 200-тисячним тиражем. Для кращого сприйняття школярами і початківцями змісту книги її текст видавництво привело у відповідність із сучасним правописом при одночасному збереженні всіх лексичних, морфологічних та фразеологічних особливостей чудової співучої мови автора.

Хвилюючою і промовистою в цій історії є ще одна деталь: в умовах паперового голоду всі необхідні для друкування книги матеріали забезпечила асоціація «Кримський інформаційно-комерційний центр «Інко», яка виступила спонсором видання.

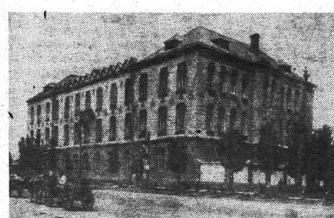
Своєрідним продовженням підручника «Історія України» є ще одна праця М. Грушевського — «Новий період історії України. За роки від 1914 до 1919», яка в нашій країні ніколи не видавалася через авторські методологічні й політичні оцінки подій цього чи не найдраматичнішого періоду в історії України, які, звичайно ж, не відповідали їх усталеному офіційному тлумаченню. На відміну від уже відомих праць Д. Дорошенка, В. Винниченка, в яких є немало суб'єктивного, Михайло Грушевський як активний учасник доленосних для України подій залишається тут вірним своєму світогляду і покликанню самовідданого й об'єктивного літописця історії Вітчизни. Невеликий за обсягом твір складається з шести розділів, де в хронологічному порядку йдеться про перебіг подій в Україні в період світової війни, Лютневої, Жовтневої революцій, проголошення і перших кроків Української Народної Республіки, боротьби за її незалежність. Оригінал цієї забороненої раніше праці вже підготовлено видавництвом до набору. Книга побачить світ ще до кінця нинішнього року.

Є в наших найближчих планах і така маловідома робота М. Грушевського, як «На порозі нової України. Гадки і мрії». Незвичайність цієї книги, яка вийшла друком у Києві в 1918 році і відтоді більше не видавалася, у тому, що автор писав її в особливих умовах, будучи Головою Центральної Ради, а згодом і першим Президентом Української Народної Республіки. Написано її у формі публіцистичних статей-роздумів про швидкі зміни політичних процесів в Україні, про можливі і прийнятні шляхи досягнення республікою самостійності. Теперішня криза наших уявлень про соціалізм, про шляхи його втілення має глибоке коріння в тогочасній політичній боротьбі. А розвиток сьогоднішніх подій, пов'язаних з утвердженням України як суверенної, незалежної держави, значною мірою схожий з подіями доби, про яку так схвильовано, з болем і водночас із великою надією на світлу будучність українського народу писав М. Грушевський у своїх творах. У цьому актуальність такої книги сьогодні.

Наукова, політична спадщина Михайла Грушевського нині стає предметом уваги і науковців. Віриться, що мине небагато часу, і вона розкриється перед сучасниками в усій своїй правді і величі, звільнена від глянцу несправедливих ідеологічних звинувачень і фальсифікацій. Кроком до цього можна вважати дослідження О. Копиленка «Українська ідея» М. Грушевського: історія і сучасність», яка також нещодавно вийшла у видавництві. Це перша спроба дати об'єктивну оцінку політико-правовій концепції вченого, простежити долю ідей Грушевського, зокрема в той період, коли йому довелося стати на чолі Центральної Ради, показати значення його наукової спадщини для вирішення сучасних проблем міжнаціональних відносин та розбудови незалежної держави.

Видання творів великого сина українського народу М. Грушевського — добра ознака демократичних змін у нашому суспільстві. Такі твори будять приспану десятиліттями думку народу, повертають його до першовитоків, спонукають до активного творення омріяної працюрами своєї держави.

Микола ТИМОШИК,
завідуючий редакцією видавництва «Либідь»,
кандидат філологічних наук.

УКРАЇНСЬКЕ БАРОККО В СТИЛІ МОДЕРН

Слідів від школи Грушевського, власне, вдалося знайти не так уже й багато: сам будинок, що по вулиці Фрунзе, 164, та картонний «ящик-музей», який завуч середньої школи № 14 під час переселення в нове приміщення про всяк випадок прихопив із собою. Ось цей знімок, зроблений у 1922 році, ми й «відкопали» в тому архівному ящику. На ньому школа, збудована в 1911 році батьком Михайла Грушевського — інспектором земських училищ за власний кошт задля розвитку національної освіти України. Прекрасний фасад у стилі українського барокко — робота відомого архітектора Василя Кричевського.

— До початку 40-х років її в народі інакше і не називали, як школа Грушевського. Я прожив на землі немало десятків років, але подібних шкіл ні за архітектурою, ні за духом не бачив ніде,— розповів київський скульптор Юрій Рубан, який навчався тут з 1931 по 1941 рік.— У школі були прекрасні кабінети, два спортивні зали, всі дисципліни викладали справжні педагоги-інтелігенти. Коли почалися масові репресії 1937 року, раптом не стало більш як половини учителів, завуч покінчив життя самогубством. Дуже скоро на їхнє місце прийшли інші, іншою стала й школа. Найперше вона почала перекваліфіковуватися на російськомовну, будь-якому вільнодумству відразу ж клався край, якимись злиденнішими стали й самі стіни будинку...

Донедавна в ньому була типова загальноосвітня російська школа, але років три тому вона переселилася в нове приміщення, у старому ж будинку розмістився комп'ютерний міжшкільний центр Мінського району Києва.

Про забуті традиції і йшлося в розмові з директором школи № 14 Ларисою Ковальською. На жаль, ні з інтер'єру школи, ні від учнів нам так і не вдалося нічого довідатися про її славні традиції. Не втішив нас і кабінет історії.

— Ну хоч щось нагадує у вашій школі про Грушевського? — запитала Ларису Іванівну. Замість відповіді директриса влаштувала невеличку екскурсію по кабінету народознавства. На жаль, жодного спомину, жодного натяку, жодної книги із спадщини Михайла Сергійовича я не побачила.

Про те ж, що великий український історик похований на Байковому цвинтарі, педагоги «школи Грушевського» навіть і не чули.

А фотокартку із шкільного ящика-архіву я пообіцяла повернути, можливо, як перший експонат майбутнього музею школи Грушевського.

Катерина КІНДРАСЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

AN INTERNATIONAL MEDIA PARTNERS PUBLICATION
ANNUAL MEETING NEWS
The Daily Newspaper for the IMF/World Bank Meeting
Volume XIII Number IV
Bangkok, Thailand
Tuesday, October 15, 1991

IBJ'S ONCE EBULLIENT YOH KUROSAWA IS LOOKING A BIT DOWN IN THE MOUTH these days. The head of what was Japan's most respected bank faces the daunting task of damage control in the wake of the country's recent banking scandals. See Profile, page 18

CHILE'S ENVIABLE CHALLENGE IS MANAGING PROSPERITY; Venezuela is on the road to recovery. Meanwhile, there are thrills galore for the intrepid on the Latin American stock market roller coaster. See Americas, page 21

WILL HONG KONG'S DEMOCRACY MEET ITS UNTIMELY DEMISE IN INFANCY? The Philippines has unceremoniously evicted the U.S. military but still wants more aid money. Korea's economic miracle is looking more like a mirage as growth retreats. See Asia Pacific, page 23.

POLAND'S PRIVATIZATION PROGRAM IS IN A VIRTUAL STATE OF PARALYSIS. Romania's fragile boomlet is threatened by political instability. And the World Bank's private-sector lending affiliate, the IFC, envisions itself as the single most important investor in Eastern Europe. See Eastern Europe, page 26

Ukraine Seeks Independent Membership of Bank/Fund

"Soviet Union No More than KGB and Armed Forces"

By Craig Mellow

The former Soviet republic of Ukraine is applying for IMF/World Bank membership "now," according to the deputy chairman of the National Bank of Ukraine, Oleksandr Savchenko. Savchenko presented a letter to this effect to John Odling-Smee, deputy director of the IMF's European Department yesterday morning.

"The Soviet Union is nothing but the KGB and part of the armed forces," declared Savchenko at a breakfast forum hosted by IMF on the future of the Soviet Union, which he attended along with Odling-Smee and Soviet delegation chief Grigory Yavlinsky.

«А ЗА КАРБОВАНЕЦЬ НЕ КУПИШ І СІРНИКІВ»

Актуальний діалог

У жовтні в Національному центрі конгресів столиці Таїланду Бангкоку відбулася щорічна спільна сесія двох провідних фінансових закладів світу — Міжнародного валютного фонду і Всесвітнього банку. Вперше за багато років найбільші банкіри і фінансисти світу дозволили СРСР взяти участь у сесії на правах асоційованого члена. Серед двадцяти членів офіційної союзної делегації, очолюваної Г. Явлинським, не було жодного банкіра чи фінансиста з нашої республіки. Але у західній пресі значне місце було відведено під виступи, інтерв'ю саме представника... України О. Савченка. Котрий, як в'їдливо написала газета «Известия», прибув до Бангкоку «на свой страх и риск». Пропонуємо вашій увазі інтерв'ю із заступником голови правління Національного банку України О. САВЧЕНКОМ.

Заступник голови правління Національного банку України О. Савченко про сесію у Бангкоку, власну валюту і шляхи фінансового становлення держави

— Олександре Володимировичу, я знаю, що радянську делегацію дуже критикувала преса. По-перше, вона запізнилася. З цього приводу на адресу голови Держбанку СРСР В. Геращенка один із західних представників сказав: «Сьогодні він запізнився на літак, а завтра забуде сплатити борги». По-друге, команда Явлинського все робила експромтом, хоча це вже стиль роботи всіх місій Г. Явлинського. А як сприйняли позицію України?

— Всі були здивовані нашою позицією, адже на Заході поширена інформація, що Україна погоджується увійти до цих організацій через Союз.

Банкіри і фінансисти готові надати нам кредити, але все ставлять у залежність від самостійності. Незалежна Україна — країна багата, і їй не страшно давати кредити. Вона зможе розрахуватися.

У виступі на сесії Г. Явлинський вів свою стару лінію, переконував, що лише Союз має бути членом цих поважних організацій. На спростування цього я передав листа, де йшлося про бажання України стати дійсним членом Фонду і банку.

— До речі, що для цього потрібно?

— Виявити політичну волю, розпочати реальні, досить жорсткі економічні реформи, спрямовані на перехід до ринкової економіки і зробити свій валютний внесок. Він пропорційний виробленому валовому національному продукту. Для Союзу ця цифра сягає за мільярд доларів, а для України — близько півмільярда. СРСР і Україна набагато більше відраховують на утримання служб і організацій ООН.

У своєму виступі перед керівниками Міжнародного валютного фонду і Всесвітнього банку, Європейського банку реконструкції я розповів, що нам свої гроші потрібні не для того, щоб ізолюватися, а навпаки — щоб відкритися для світового співтовариства, в тому числі і для Росії. Адже головною передумовою міцних торговельних зв'язків між республіками, підприємствами, між окремими людьми є тверда валюта. І економічні зв'язки нині розвалюються саме тому, що карбованець знецінився. Підприємствам просто невигідно продавати свою продукцію за карбованці, все одно нічого за них не купиш.

Якщо реформа, приміром у Польщі, має дві складові — фінансову стабілізацію і приватизацію, то у нас же провести фінансову стабілізацію неможливо без впровадження своєї валюти. Як «стабілізує» наші фінанси Союз, видно з того, що нині карбованець менше вартості американського цента. А за цент у США навіть коробку сірників не купиш.

Коли на Україні буде своя тверда грошова одиниця, то російські підприємства ломитимуться на український ринок і всі зв'язки воскреснуть, а ми будемо вибирати тільки вигідні. Тверда гривна дозволить розпочати реальні економічні реформи. До речі, всім уже ясно, що Росія введе свої гроші.

Друге, на чому я зосередив увагу у своєму виступі, — борги. Україна готова сплатити борги, але ставить це в залежність від розподілу валютних активів Союзу, золотих резервів і всієї власності. Нам також вигідно сплачувати борги окремим країнам. Виберемо чотири-п'ять країн, сума кредитів яким становить 10—12 мільярдів доларів, тобто нашу частку в союзному борзі, і будемо сплачувати напряму. Ця ідея сподобалась керівникам Фонду і банку.

— В одному із своїх останніх виступів на радіо ви сказали, що після підтвердження народом Акта про незалежність України вже у наступному році республіка має шанс зупинити кризу і її економіка піде вгору. На чому грунтується така впевненість?

— Україна матиме не тільки гривни, а і тверду валюту. Головне, чому Центр тримається за Україну, — це те, що вона є валютним донором Союзу. Ми заробляємо валюту, яка вся йде у Зовнішекономбанк у Москву.

Щодня з України «витікає» 20—30 мільйонів доларів. Головне завдання Національного банку і уряду республіки поставити заслін на цьому шляху.

Україна — великий експортер електроенергії, на суму мільярд доларів. Наша республіка претендує і на 20 відсотків партійних грошей, особливо у швейцарських банках. Після виходу із Союзу ми маємо забрати з собою 8—10 мільярдів доларів. За нинішнім курсом це 800 — 1000 мільярдів карбованців. Офіційна ж статистика твердить, що доход України оцінюється у 110—120 мільярдів карбованців. Виходить, що тільки валютні доходи, які у нас забирають, становлять таку велику суму. Не треба забувати і про величезний сільськогосподарський потенціал республіки. І щоб там не казали про нафту і газ, а в кризовому стані все вирішують продукти харчування. Ми продаємо свою пшеницю за карбованці, а за кордоном купуємо за валюту.

Щоб закупити нафту, газ і ліс, Україні треба п'ять мільярдів доларів. Уже при виході із Союзу республіка матиме дев'ять мільярдів. Якщо ж будемо продавати за світовими цінами сільгосппродукцію, сталь, вугілля, марганець, то зможемо щороку додатково заробити ще 15 мільярдів. Це велика сума. Про цей потенціал добре знають на Заході, і всі фірми готові з нами співробітничати, бо впевнені, що Україна чи не єдина з республік, яка без особливих проблем розрахується за кредити.

Це одна з причин, чому Горбачов та його команда так тримаються за Україну. Але є й інша — політична.

Що не кажи, але Союз розпадеться. Якщо не в цьому році, то в наступному. І тут спрацьовує суто кон'юнктурний інтерес. Хто першим впровадить атрибути державності, той виграє. Прибалти виявилися першими. Тож і справи у них ідуть найкраще. Україна мала і поки що має шанс стати другою. Хоч я вже переконаний, що другою на цей шлях стане Грузія, потім Молдова. Але другою хоче бути і Росія. Тож декому дуже вигідно якнайдалі відтягнути економічні реформи в Україні. Якщо Росія першою введе свою грошову одиницю, то для України це матиме катастрофічні наслідки. Вся маса карбованців хлине до нас, і народне господарство республіки зупиниться.

Якщо ми не займемо жорсткої позиції на повну незалежність, власну валюту, власні зв'язки із Заходом, то дійдемо до карткової системи розподілу хліба.

— Впровадження власної грошової одиниці Росія мотивує тим, що інші республіки допускають велику емісію. Але ж Україна не допускає емісії грошей. У всякому разі наш уряд неодноразово наголошував на цьому.

— Ні ми допускаємо кредитну емісію. Але темпи емісії в Україні вдвоє менші, ніж у Росії. Це означає, що Україна має вдвоє більший прибуток, ніж Росія. Отже, ми продукуємо товар, а Росія — гроші.

Якби така емісія була в США, то весь Центральний банк потрапив би до в'язниці. А у нас це норма.

— Повернемося до гривни. Нещодавно разом з народним депутатом України М. Швайкою, двома художниками ви побували у Канаді, де домовилися з фірмою «Канадіен банк ноут» про випуск українських грошей. Водночас Кабінет міністрів вів переговори на цю ж тему з італійською фірмою. Президія Верховної Ради прийняла рішення про випуск грошей канадською фірмою.

— Так, гроші нам надрукує канадська фірма. Згідно з контрактом, вартість якого 36 мільйонів доларів, компанія виготовить 1,5 мільярда банкнот. Контрактом передбачено також створити спільне україно-канадське підприємство і збудувати на Україні фабрику, де окрім банкнот можна друкувати паспорти, марки, інші цінні папери. Не знаю, можливо, італійці пропонували й кращі умови, але французькі експерти застерегли, що коли ми будуватимемо завод у себе, то випуск грошей розпочнеться не раніше 1993 року. Отже, серйозну реформу можна буде розпочати тільки у 1994 році. Це неприйнятно, оскільки є рішення парламенту про введення власної валюти вже у наступному році.

Між іншим, друкування грошей — справа складна.

Кожний місяць зволікання із впровадженням своєї грошової одиниці обертається для України втратою мільярдів доларів. Щоб не бути голослівним, скажу, що банкнота в 1 гривну за рік даватиме прибуток 0,75 вартості банкноти. Плюс непрямі прибутки. Отже, за рік банкнота повністю окупиться. Коли підрахувати всі прибутки, пов'язані із введенням власної валюти, вийде 10—15 мільярдів доларів за рік.

Між іншим, багато іноземних фірм пропонують нам друкувати паспорти, візи тощо. Це дуже вигідно. Паспорт окупиться за 2—3 місяці, а віза — за два тижні. Тільки по Канаді на тому, що Україна не видає своїх віз, ми втрачаємо щороку мільйон доларів. Сьогодні ці гроші йдуть у Москву. Ми обслуговуємо бізнесменів і туристів, а валюту одержують інші. У цьому плані прибалтійці нас випереджають. Як бачимо, всі атрибути державності є досить прибутковими.

— Простих людей найбільше хвилює сам процес впровадження українських грошей. Це й зрозуміло: хтось має заощадження в ощадбанках, хтось закопав гроші в садку, у трилітровій банці. Люди бояться втратити те, що заробляли роками. Одне слово, як практично буде здійснюватись обмін карбованців на гривни?

— Скажу відразу: краще, щоб люди тримали гроші в ощадних банках, ніж у банці в садку чи подушці. Чим швидше буде грошова реформа, тим менше втратять люди. Тому що ціни вже найближчим часом можуть підскочити у три — чотири рази і грошей просто не вистачатиме. Це плата за економічний Союз.

Звичайно, чим менше гривен введемо замість карбованців, тим це краще буде для економіки. Будуть мен-
шою інфляці
ни. Люди ма
чим менше
тим краще
економіки. А
го окремо в
нина це гірш
гатиметься о
ші, які має.
Нині сума
то більша з
го багатства,
і люди, і де
хід? Скажу
думку, як н
як заступни
нального ба
відстоювати
при офіційно
Треба поє
грошової ре
зації. Що
Припустимо,
тична сума
ди мають н
мінюється н
що людина
сотні ти...,
десятки
решту ...
су 1:1 обмін
тизаційні се
цінні папери
но. Селянам
землю. Тим
ка держава
справедливіс
громадян і
жавни... май
Поєднавш
форму з
ми вб'ємо кі
перше, обмі
вже й бага
друге, підц
тизацію,
людей р
засобів ...
житла тощо
досить швид
ну внутріш
ною. Споча
ємств, а п
мадян. Щоб
міняти її н
валюту по с
Люди м
чим жорстк
шова і кре
тим вищим
вни до д
ванця. Але
ково треба
ний стабіліз
це мо... ве
лежності Ук

**— Отже,
нин певну
ощаджень
ни, а решту
фікатами. А
мають міл
цвітатимуть**

— Свої
акції чесни
же продати
ціоні. Тим
багатшим, я
мірювати
на книжці.
які мають
ди, то дифе
хід справді
ливо, слід
ки гроші,
суму, більш
карбованців
бути без б
ганини.

Головне
плив мафіо
з-за меж У
небезпека.
вживе захо
повані, ма
не скупили
ванці.

Зволікан
формою ро
матичнішою
цем очіку
України в
більше.

Вів розм

Леонід

економіч
«Голосу

...EWS

...endent Fund

...viet Union No ...than KGB and ...med Forces"

...Ь НЕ КУПИШ І СІРНИКІВ»...

...голови правління Національного банку ... Савченко про сесію у Бангкоку, власну ...ях фінансового становлення держави

...ми людьми є ... І економічні ... розвалюються ... карбованець ... Підприємствам ...дно продавати ... за карбован-... нічого за них ...

...ма, приміром ...ає дві складо-... у стабілізацію ..., то у нас же ...нсову стабілі-... во без впро-... ї валюти. Як ...аші фінанси ... того, що нині ...енше вартості ... цента. А за ... навіть короб-... е купиш. ...аїні буде своя ...а одиниця, то ...иємства ломи-... країнський ри-... и воскреснуть, ...вибирати тіль-... Тверда гривна ...очати реальні ...орми. До речі, ... що Росія вве-...

...ому я зосе-... своєму висту-... Україна гото-... орги, але ста-... ність від роз-... х активів Со-... езервів і всієї ... також вигід-... борги окремим ...емо чотири-... сума кредитів ... 10—12 міль-... тобто нашу ... борзі, і ...вати напряму. ...валась керівни-... банку. ... із своїх ... на радіо ви... сія підтверд-... Акта про не-... ні вже у ... республіка ... ні кризу і ...де вгору. На ... така ввев-...

... матиме не ... і тверду ва-... ому Центр ... Україну, ... є валютним ... Ми зароблю-ємо валюту, яка вся йде у Зовнішеконombанк у Москву.

Щодня з України «витікає» 20—30 мільйонів доларів. Головне завдання Національного банку і уряду республіки поставити заслін на цьому шляху.

Україна — великий експортер електроенергії, на суму мільярд доларів. Наша республіка претендує і на 20 відсотків партійних грошей, особливо у швейцарських банках. Після виходу із Союзу ми маємо забрати з собою 8—10 мільярдів доларів. За нинішнім курсом це 800 — 1000 мільярдів карбованців. Офіційна ж статистика твердить, що доход України оцінюється у 110—120 мільярдів карбованців. Виходить, що тільки валютні доходи, які у нас забирають, становлять таку велику суму. Не треба забувати і про величезний сільськогосподарський потенціал республіки. І щоб там не казали про нафту і газ, а в кризовому стані все вирішують продукти харчування. Ми продаємо свою пшеницю за карбованці, а за кордоном купуємо за валюту.

Щоб закупити нафту, газ і ліс, Україні треба п'ять мільярдів доларів. Уже при виході із Союзу республіка матиме дев'ять мільярдів. Якщо ж будемо продавати за світовими цінами сільгосппродукцію, сталь, вугілля, марганець, то зможемо щороку додатково заробити ще 15 мільярдів. Це велика сума. Про цей потенціал добре знають на Заході, і всі фірми готові з нами співробітничати, бо впевнені, що Україна чи не єдина з республік, яка без особливих проблем розрахується за кредити.

Це одна з причин, чому Горбачов та його команда так тримаються за Україну. Але є й інша — політична.

Що не кажи, але Союз розпадеться. Якщо не в цьому році, то в наступному. І тут спрацьовує суто кон'юнктурний інтерес. Хто першим впровадить атрибути державності, той виграє. Прибалти виявилися першими. Тож і справи у них ідуть найкраще. Україна мала і поки що має шанс стати другою. Хоч я вже переконаний, що другою на цей шлях стане Грузія, потім Молдова. Але другою хоче бути і Росія. Тож декому дуже вигідно якнайдалі відтягнути економічні реформи в Україні. Якщо Росія першою введе свою грошову одиницю, то для України це матиме катастрофічні наслідки. Вся маса карбованців хлине до нас, і народне господарство республіки зупиниться.

Якщо ми не займемо жорсткої позиції на повну незалежність, власну валюту, власні зв'язки із Заходом, то дійдемо до карткової системи розподілу хліба.

— Впровадження власної грошової одиниці Росія мотивує тим, що інші республіки допускають велику емісію. Але ж Україна не допускає емісії грошей. У всякому разі наш уряд неодноразово наголошував на цьому.

— Ні ми допускаємо кредитну емісію. Але темпи емісії в Україні вдвоє менші, ніж у Росії. Це означає, що Україна має вдвоє більший прибуток, ніж Росія. Отже, ми продукуємо товар, а Росія — гроші.

Якби така емісія була в США, то весь Центральний банк потрапив би до в'язниці. А у нас це норма.

— Повернемося до гривни. Нещодавно разом з народним депутатом України М. Швайкою, двома художниками ви побували у Канаді, де домовилися з фірмою «Канадіен банк ноут» про випуск українських грошей. Водночас Кабінет міністрів вів переговори на цю ж тему з італійською фірмою. Президія Верховної Ради прийняла рішення про випуск грошей канадською фірмою.

— Так, гроші нам надрукує канадська фірма. Згідно з контрактом, вартість якого 36 мільйонів доларів, компанія виготовить 1,5 мільярда банкнот. Контрактом передбачено також створити спільне україно-канадське підприємство і збудувати на Україні фабрику, де окрім банкнот можна друкувати паспорти, марки, інші цінні папери. Не знаю, можливо, італійці пропонували й кращі умови, але французькі експерти застерегли, що коли ми будуватимемо завод у себе, то випуск грошей розпочнеться не раніше 1993 року. Отже, серйозну реформу можна буде розпочати тільки у 1994 році. Це неприйнятно, оскільки є рішення парламенту про введення власної валюти вже у наступному році.

Між іншим, друкування грошей — справа складна.

Кожний місяць зволікання із впровадженням своєї грошової одиниці обертається для України втратою мільярдів доларів. Щоб не бути голослівним, скажу, що банкнота в 1 гривну за рік даватиме прибуток 0,75 вартості банкноти. Плюс непрямі прибутки. Отже, за рік банкнота повністю окупиться. Коли підрахувати всі прибутки, пов'язані із введенням власної валюти, вийде 10—15 мільярдів доларів за рік.

Між іншим, багато іноземних фірм пропонують нам друкувати паспорти, візи тощо. Це дуже вигідно. Паспорт окупиться за 2—3 місяці, а віза — за два тижні. Тільки по Канаді на тому, що Україна не видає своїх віз, ми втрачаємо щороку мільйон доларів. Сьогодні ці гроші йдуть у Москву. Ми обслуговуємо бізнесменів і туристів, а валюту одержують інші. У цьому плані прибалтійці нас випереджають. Як бачимо, всі атрибути державності є досить прибутковими.

— Простих людей найбільше хвилює сам процес впровадження українських грошей. Це й зрозуміло: хтось має заощадження в ощадбанках, хтось закопав гроші в садку, у трилітровій банці. Люди бояться втратити те, що заробляли роками. Одне слово, як практично буде здійснюватись обмін карбованців на гривни?

— Скажу відразу: краще, щоб люди тримали гроші в ощадних банках, ніж у банці в садку чи подушці. Чим швидше буде грошова реформа, тим менше втратять люди. Тому що ціни вже найближчим часом можуть підскочити у три — чотири рази і грошей просто не вистачатиме. Це плата за економічний Союз.

Звичайно, чим менше гривен введемо замість карбованців, тим це краще буде для економіки. Будуть меншою інфляція і меншими цінами. Люди мають зрозуміти: чим менше грошей в обігу, тим краще для загальної економіки. Але для кожного окремо взятого громадянина це гірше, бо він намагатиметься обміняти всі гроші, які має.

Нині сума грошей набагато більша за суму реального багатства, яким володіють і люди, і держава. Який вихід? Скажу свою особисту думку, як науковця, а не як заступника голови Національного банку, хоча буду відстоювати свою концепцію при офіційному розгляді.

Треба поєднати концепцію грошової реформи і приватизації. Що маю на увазі? Припустимо, середньостатистична сума грошей, які люди мають на книжках, обмінюється на гривни. А якщо людина має мільйон чи сотні т[illegible], а то н[illegible]ть і десятки [illegible] я пропо[illegible]ав би решту [illegible]ощаджень [illegible] курсу 1:1 обмінювати на приватизаційні сертифікати, інші цінні папери, державне майно. Селянам обмінювати на землю. Тим самим українська держава виправить несправедливість щодо своїх громадян і поділиться державни[illegible] майном.

Поєднавши грошову реформу з приватизаційною, ми вб'ємо кількох зайців. По-перше, обміняємо не так-то вже й багато грошей. По-друге, підштовхнемо приватизацію, по-третє зробимо людей р[illegible]ними [illegible]иками засобів [illegible]обництв[illegible] землі, житла тощо. Відтак можна досить швидко зробити гривну внутрішньо конвертованою. Спочатку для підприємств, а потім і для громадян. Щоб кожен зміг обміняти її на долар чи іншу валюту по офіційному курсу.

Люди мають зрозуміти: чим жорсткішою буде грошова і кредитна політика, тим вищим буде курс гривни до долара і карбованця. Але для цього обов'язково треба створити валютний стабілізаційний фонд. А це мо[illegible] за умо[illegible] незалежності України.

— Отже, чесний громадянин певну частку своїх заощаджень поміняє на гривни, а решту одержить сертифікатами. А «ділки», які мають мільйони, знову процвітатимуть?

— Свої сертифікати чи акції чесний громадянин може продати на біржі чи аукціоні. Тим самим стати ще багатшим, якщо багатство вимірювати кількістю грошей на книжці. А щодо «ділків», які мають мільйони і мільярди, то диференційований підхід справді має бути. Можливо, слід перевірити, звідки гроші, якщо людина має суму, більшу за 100 тисяч карбованців. Але все це має бути без бюрократичної тяганини.

Головне ж — перекрити прилив мафіозних карбованців з-за меж України. Це велика небезпека. Гадаю, наш банк вживе заходів, щоб корумповані, мафіозні структури не скупили гривну за карбованці.

Зволікання з грошовою реформою робить її ще проблематичнішою. З кожним місяцем очікування громадяни України втрачають дедалі більше.

Вів розмову

Леонід БРОВЧЕНКО,
економічний оглядач
«Голосу України».

ОРДЕР НА СТАРІС...

Пішов сніг — липкий, вперемішку з дощем, і одразу потягло нудотною вогкістю, від якої чимдуж хочеться сховатися в хатньому затишку. Коли є тепле кубельце... Не думалося про таке, поки не посидів часинку в гостях у Федора Костянтиновича.

...Стояли, либонь, останні погожі дні. Убога хатка діда Гриненка якось насмішкувато споглядала причілковими вікнами на світ божий. Не зовсім пасувала недавно побіленим стінам хіба тільки, ніби віспою побита, трухлява стріха. Якось винувато кліпаючи вигорілими віями, господар припрошує з крихітних сінців до кімнати.

— Заходь, синку, я тут прибрав, так що не лякайся. Ось сідай до вікна, я куфайчину на табуретку підклав, тепліше буде...

Крадькома, роззиратися незручно, око чіпляється за низькі, провислі сволоки, залізне ліжко, розвішаний по бильцях одяг, випуклі горби пружин на вичовганій до сального блиску канапі, два яруси лантухів і фанерних ящиків із зерном...

— Зараз увімкну плитку, — мотає, клята, швидко, пенсії не настачишся. Грубку я викинув ще позаторік зими, як учадів. Тепла ніякого, а диму — повна хата. Оце знову, мабуть, так зимуватиму. Нагрію електрикою до 5—6 градусів і вже можна жити.

Можна... Тут за кілька хвилин холодним вужем потягся земляною долівкою протяг, заліз у холоші, добрався до колін...

— Отака вона, старість. Тридцять літ проходив біля коней на заводі і на пенсії вже шостий рік — зроду не попросив нічого. Все совістився, думав — сам якось. А тепер кров не гріє. Пішов до Туза (директора Деркульського конезаводу) — квартири б якоїсь. Пиши,— каже,— заяву на робітничий комітет. Поклонився голові — Болдарю. Не взяв заяви, — у тебе є житло,— відрізав. У районну газету звертався, до прокурора, до голови районної Ради Каптьола. Приймали гарно, все буде в порядку,— обіцяли. І по цей день. А це перейняв голова робітничого комітету: «Ваші кляузи прийшли до мене». Правда, на комісію по розподілу житла викликали. Певно, щоб познущатися. Опридiлили мені квартиру такої ж, як я, пенсіонерки, учасниці війни. Живе вона то в себе, то у дочки, тут же, в селі. Почула таке Ася Семенівна. «Та чи вони подуріли,— каже,— а вижене мене завтра зять, куди піду?». Правильно жінка говорить — по живих людях топчуться.

От був би живий старий директор Онопрійович, той би не залишив мене так... Казав мені батько, який закінчив чотири класи церковно-приходської школи: «Тобі зло, а ти все одно добро роби». І я не бажаю їм поганого, грець з ними, але, видно, доведеться їхати в область. Так люди совітують.

Наївний дідусь. Щасливий по-своєму, бо... вище начальс... ше шансів. Х... добра душа, т... А так немає ... механізмів, ш... щали. Не вп... ваша трагедія... норми.

— Нічого ... вдієш. Оце і ... старість поро... мо довікувати... її приведу? Й... зу в дідуся ... Город який н... топелька, по... ка, значить. ... Зерно, правд... запасів, тепер... сує.

Один голов... гій Полунін ... магає. Але н... Сусіди теж ... Упав хлівець... ну Семенович... питає, коли ... знає, що нем... но вже не за... двору, кажу: ... дай, Дусю, ч... В конторі те... дають талони... на обід. Готу... но,і м'ясо в б...

А сьогодні ... наварив, воду... гріти — пого... то прийдуть ... писати справ... де.

Та ти не ... дорогенький, ... не? Пожалів... сить. Чи спра... Дав би Бог...

—БУДЕШ ТРЕТЬ...

Розпочали з «круглого столу», а завершил... тичною конференцією. Саме так можна ска... зібрання в Інституті держави і права АН Ук... і теоретиків нашої судочинної системи, нар... України.

Відкриваючи зібрання, директор Інституту, голова Спілки юристів України Юрій Шемшученко відверто заявив, що й досі відбувається тиск на суддів, цього разу — з боку громадсько-політичних рухів, народних депутатів, зборів, мітингів...

Одне слово, картина вимальовується десь така: дві влади — законодавча та виконавча — аж впріли, так перетягують канат і питають у ще ненародженої судової — третьою будеш?

А судова нізащо не хоче — ні другою, ні третьою, хоче бути просто рівною серед усіх трьох. Та як, коли сьогодні залежиш і від однієї, і від другої?

Дві концепції реформи судової системи в республіці, представлені від практиків заступником голови Верховного суду Петром Цупренком і від науковців — Глібом Чангулі, в принципі збігаються. Практики в цілому висловлюються за незалежність майбутньої судової влади через призначення суддів Верховною Радою, створення належних матеріально-побутових умов діяльності судів, централізоване фінансування їхньої діяльності Верховною Радою, а не Кабінетом міністрів, спрощення судового процесу, декриміналізація злочинів, запровадження принципу змагальності судового процесу, визначення певної «врізаної» ролі у цьому прокуратури, ліквідацію військових трибуналів («військовослужбовець — такий же громадянин, як усі ми»), надання Верховному суду функцій конституційного нагляду. Разом з тим вони вважають, що суд присяжних засідателів — це проблема не сьогодення, а приблизно наступного п'ятиріччя, і що на сьогодні ще не зжив себе інститут народних засідателів.

В основному підтримуючи практиків, науковці, які, як з'ясувалося, уже рік працюють над питаннями судової реформи України, сходяться на тому, що ця реформа має бути комплексною і глибокою, а не латанням існуючої системи, зокрема, законодавств. Пропонують два етапи. Перший, який триватиме упродовж 1992 року, має за мету поліпшити матеріальний стан судів, аж до їх незалежності від інших влад, докорінно змінити систему підготовки суддів («у Японії, щоб стати суддею, треба навчатися ще два роки після одержання вищої юридичної освіти»), прийняти ряд законів, серед них — закон про неповагу до суду. Другий етап має розпочинатися уже сьогодні і вирішувати всі інші питання, ... кодексів — ... процесуально...

Але науко... що суд прис... кає в наші д... запроваджува... значивши то... рію підсудн... чини ним су... пропонують ... периментів, ... ремим закон... три роки за... присяжних ... ких містах ... ві, Одесі, Л... Хоч одразу ... тання: а чо... громадянин ... вирішення й... шанованих а... мадян — пр... у Вінниці ч... ні?

Не погодж... з практикам... рашнього дн... правосуддя. ... що таке ми... у 1921—192... народні суд... «військових ... присутній на... лова військ... КВО Василь... хистив війс... сам, запро... ширити фун... трибуналів.

меншими ці- зрозуміти: шей в обігу, загальної для кожного громадя- бо він нама- яти всі гро-

ошей набага- уму реально- им володіють ва. Який ви- особисту овця, а не олови Націо- хоча буду ю концепцію розгляді. ти концепцію ми і приватиз на увазі? редньостатис- шей, які лю- нижках, об- ривни. А як- мільйон чи то ... і ропо... в би кень ... кур- ати на прива- фікати, інші ержавне май- мінювати на им українсь- править не- щодо своїх иться дер-

■■■

грошову ре- ватизаційною, ох зайців. По- мо не так-то грошей. По- хнемо прива- рете ... робимо ... никами ... землі, Відтак можна зробити грив- конвертова- для підпри- і для гро- жен зміг об- олар чи іншу йному курсу. зрозуміти: ю буде гро- на політика, де курс гри- а і карбо- цього обов'яз- рити валют- ний фонд. А умо... неза-

сний громадя- ку своїх за- ляє на грив- ержить серти- «ділки», які ні, знову про-

ртифікати чи ромадянин мо- біржі чи аукц- ни стати ще багатство ви- істю грошей щодо «ділків», йони і мільяр- ійований під- е бути. Мож- евірити, звід- о людина має на 100 тисяч на все це має ократичної тя-

перекрити при- карбованців ни. Це велика ваю, наш банк , щоб корум- і структури вну за карбо-

грошовою ре- ї ще пробле- кожним міся- громадяни ають дедалі

РОВЧЕНКО,
оглядач
раїни».

ОРДЕР НА СТАРІСТЬ

Пішов сніг — липкий, впереміщку з дощем, і одразу потягло нудотною вогкістю, від якої чимдуж хочеться сховатися в хатньому затишку. Коли є тепле кубельце... Не думалося про таке, поки не посидів часинку в гостях у Федора Костянтиновича.

...Стояли, либонь, останні погожі дні. Убога хатка діда Гриненка якось насмішкувато споглядала причілковими вікнами на світ божий. Не зовсім пасувала недавно побіленим стінам хіба тільки, ніби віспою побита, трухлява стріха. Якось винувато кліпаючи вигорілими віями, господар припрошує з крихітних сінців до кімнати.

— Заходь, синку, я тут прибрав, так що не лякайся. Ось сідай до вікна, я куфайчину на табуретку підклав, тепліше буде...

Крадькома, роззиратися незручно, око чіпляється за низькі, провислі сволоки, залізне ліжко, розвішаний по бильцях одяг, випуклі горби пружин на вичовганій до сального блиску канапі, два яруси лантухів і фанерних ящиків із зерном...

— Зараз увімкну плитку, мотає, клята, швидко, пенсії не настачишся. Грубку я викинув ще позаторік зими, як учадів. Тепла ніякого, а диму — повна хата. Оце знову, мабуть, так зимуватиму. Нагрію електрикою до 5—6 градусів і вже можна жити.

Можна... Тут за кілька хвилин холодним вужем потягся земляною долівкою протяг, заліз у холоші, добрався до колін...

— Отака вона, старість. Тридцять літ проходив біля коней на заводі і на пенсії вже шостий рік — зроду не попросив нічого. Все совістився, думав — сам якось. А тепер кров не гріє. Пішов до Туза (директора Деркульського конезаводу) — квартири в тебе є якоїсь. Пиши,— каже,— заяву на робітничий комітет. Поклонився голові — Болдарю. Не взяв заяви, — у тебе є житло,— відрізав. У районну газету звертався, до прокурора, до голови районної Ради Каптьола. Приймали гарно, все буде в порядку,— обіцяли. І по цей день. А це перейняв голова робітничого комітету: «Ваші кляузи прийшли до мене». Правда, на комісію по розподілу житла викликали. Певно, щоб познущатися. Опридiлили мені квартиру такої ж, як я, пенсіонерки, учасниці війни. Живе вона то в себе, то у дочки, тут же, в селі. Почула таке Ася Семенівна. «Та чи вони подуріли,— каже,— а виженe мене завтра зять, куди піду?». Правильно жінка говорить — по живих людях топчуться.

От був би живий старий директор Онопрійович, той би не залишив мене так... Казав мені батько, який закінчив чотири класи церковно-приходської школи: «Тобі зло, а ти все одно добро роби». І я не бажаю їм поганого, грець з ними, але, видно, доведеться їхати в область. Так люди совітують.

Наївний дідусь. Щасливий по-своєму, бо не знає: чим вище начальство, тим мен... шансів. Хіба трапиться добра душа, то пофортунить. А так немає в нас правових механізмів, щоб людей захищали. Не вписується, діду, ваша трагедія у процесуальні норми.

— Нічого проти власті не вдієш. Оце і з бабусею на старість порозумилися, хочемо довікувати разом — куди її приведу? Й онучата ні разу в дідуся не гостювали. Город який не який, а є картопелька, помідори, цибулька, значить. Кролів тримаю. Зерно, правда, ще з давніх запасів, тепер Туз не випише.

Один голова сільради Сергій Полунін чим може допомагає. Але не в нього сила. Сусіди теж не обіжають. Упав хлівець на паркан Івану Семеновичу — а бач, не питає, коли прибирати буду, знає, що нема здоров'я. Давно вже не занавішую вікна з двору, кажу: ти хоч поглядай, Дусю, чи живий я ще. В конторі теж жалують — дають талони по руб сорок на обід. Готують у нас смачно,і м'ясо в борщі є.

А сьогодні сам холодцю наварив, воду ось поставлю гріти — поголитися треба. А то прийдуть люди з сільради писати справку, невдобно буде.

Та ти не записуй усього, дорогенький, кому воно нужне? Пожалівся тобі — і досить. Чи справді допоможеш? Дав би Бог...

Мені б ще синочка перевести з Таджикистану додому. В Афганістані прапорщиком був, тепер там дослужує. Не знаєш, приймуть його в українську армію?..

Якби по правді та по совісті було влаштоване наше життя, навряд чи познайомилися б ми, Федоре Костянтиновичу. Є десь відповіді на всі запитання: і про сина, і про те, за що така шана виробленим старим? Грюкнемо цією статтею — вас, може, й помітять. Додав би тільки ще й своє — чи застануть переміни все ваше покоління?

Сергій СКИБА,
власний кореспондент «Голосу України».

с. Новодеркул Біловодського району Луганської області.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

— БУДЕШ ТРЕТЬОЮ? — НІЗАЩО!

Розпочали з «круглого столу», а завершили науково-практичною конференцією. Саме так можна сказати про форму зібрання в Інституті держави і права АН України практиків і теоретиків нашої судочинної системи, народних депутатів України.

Відкриваючи зібрання, директор Інституту, голова Спілки юристів України Юрій Шемшученко відверто заявив, що й досі відбувається тиск на суддів, цього разу — з боку громадсько-політичних рухів, народних депутатів, зборів, мітингів...

Одне слово, картина вимальовується десь така: дві влади — законодавча та виконавча — аж вприлі, так перетягують канат і питають у ще ненародженої судової — третьою будеш?

А судова нізащо не хоче — ні другою, ні третьою, хоче бути просто рівною серед усіх трьох. Та як, коли сьогодні залежиш і від однієї, і від другої?

Дві концепції реформи судової системи в республіці, представлені від практиків заступником голови Верховного суду Петром Цупренком і від науковців — Глібом Чангулі, в принципі збігаються. Практики в цілому висловлюються за незалежність майбутньої судової влади через призначення суддів Верховною Радою, створення належних матеріально-побутових умов діяльності суддів, централізоване фінансування їхньої діяльності Верховною Радою, а не Кабінетом міністрів, спрощення судового процесу, декриміналізація злочинів, запровадження принципу змагальності судового процесу, визначення певної «врізаної» ролі у цьому прокуратури, ліквідацію військових трибуналів («військовослужбовець — такий же громадянин, як усі ми»), надання Верховному суду функцій конституційного нагляду. Разом з тим вони вважають, що суд присяжних засідателів — це проблема не сьогодення, а приблизно наступного п'ятиріччя, і що на сьогодні ще не зжив себе інститут народних засідателів.

В основному підтримуючи практиків, науковці, які, як з'ясувалося, уже рік працюють над питаннями судової реформи України, сходяться на тому, що ця реформа має бути комплексною і глибокою, а не латанням існуючої системи, зокрема, законодавств. Пропонують два етапи. Перший, який триватиме упродовж 1992 року, має за мету поліпшити матеріальний стан судів, аж до їх незалежності від інших влад, докорінно змінити систему підготовки суддів («у Японії, щоб стати суддею, треба навчатися ще два роки після одержання вищої юридичної освіти»), прийняти ряд законів, серед них — закон про неповагу до суду. Другий етап має розпочинатися уже сьогодні і вирішувати всі інші питання, скажімо, зміни кодексів — кримінального, процесуального...

Але науковці вважають, що суд присяжних уже стукає в наші двері і його слід запроваджувати негайно, визначивши точно, яку категорію підсудних, за які злочини ним судити. При цьому пропонують вдатися до експериментів, наприклад, окремим законом спочатку на три роки запровадити суд присяжних в університетських містах України — Києві, Одесі, Львові, Харкові. Хоч одразу ж виникає запитання: а чому ж у Харкові громадянин матиме право на вирішення його долі групою шанованих авторитетних громадян — присяжних, а десь у Вінниці чи в Бердичеві — ні?

Не погоджуються науковці з практиками і щодо «вчорашнього дня» військового правосуддя. Вони нагадують, що таке ми вже проходили у 1921—1922 роках, коли народні суди задихалися від «військових справ». Втім, присутній на конференції голова військового трибуналу КВО Василь Богатирьов захистив військову юстицію сам, запропонувавши... розширити функції військових трибуналів. Як, до речі, захищав своє відомство і заступник Генерального прокурора республіки Шевченко.

Що ж, усі мають на це право, аби лиш це не перетворилося на перетягування канатів всередині судової системи, якій, нагадую, треба гуртом боротися за місце під сонцем серед двох інших влад. Можливо, саме бажання будь-що зайняти «стратегічні» позиції завадило учасникам конференції і запрошеним почути якісь компромісні «експериментальні» пропозиції. Однією з таких була пропозиція професора Федора Бурчака з приводу проблеми «бути чи не бути» військовому трибуналу: військовослужбовців за «військові» злочини судити за стислим військово-кримінальним кодексом, а за всі інші діяння — за звичайними, цивільними. Хоч навколо самої пропозиції можна (і треба) сперечатися.

Гадаю, невдоволеними залишилися і народні депутати України, яким все ж таки хотілося дістати уявлення про механізм відкликання суддів, якщо Верховна Рада призначатиме їх на довічно.

Подивувало й інше: учасники дискусії, особливо науковці, часто посилалися на іноземний досвід — США, Японії тощо — і дуже мало на наш, національний. Інколи навіть пригадувалося українське прислів'я: «Коваль коня підковує, а жаба і собі ногу наставляє». Бо й справді, що нам з того, що «американський суддя дерев'яним молоточком вдарив — штраф за неповагу до суду, ще раз вдарив — ув'язнення...». При нашій повазі до законів і металевий поки що для багатьох не авторитет.

Разом з тим деякий «свіжий» досвід ми уже маємо — арбітраж. Призначення суддів Верховною Радою, колегіальний розгляд спорів професійними суддями, спрощення самого процесу розгляду, право сторін оскаржити будь-яке рішення там, судячи з виступів представників арбітражу, уже реальність. І має рацію міністр юстиції Віталій Бойко, що у нас склалася ситуація, коли справу на 10 тисяч карбованців розглядає один арбітражний суддя, а за 10 карбованців громадян має мирити цілий суд...

Схоже, і це виходить з виступів на конференції голів двох постійних комісій нашої Верховної Ради Ярослава Кондратьєва та Олександра Коцюби, що і практикам, і науковцям треба ще працювати й працювати. Аби законодавці інколи не йшли «навпомацки» і не «латали» хоча б те, на чому — латка на латці.

Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Національна школа —

Великі люди народжуються в провінції, а помирають у Парижі, Лондоні, Відні або... на Соловках.

Софія Русова, видатний педагог, громадсько-культурний діяч, засновниця жіночого руху в Україні, народилася в маленькому чернігівському селі Олешні, а похована на одному з цвинтарів Праги. Правда, тисячі її земляків довідалися про це зовсім недавно, після того, як Республіканська асоціація україназнавців, Союз українок республіки вирішили врочисто відзначити 135-у річницю з дня народження славної доньки України. У Києві з успіхом пройшла міжнародна наукова конференція з питань її педагогічної спадщини, в Олешні відбулося свято її пам'яті, в центрі рідного села відкрито й освячено меморіальну дошку.

Наближається до завершення рік, що пройшов під знаком Софії Русової, яка завжди мріяла про державність України. Рік, який став еверестом нашої гідності. Хочеться, щоб це усвідомили і в найвіддаленіших хуторах нашої України.

* * *

На знімку: внуки й правнуки Софії Русової з'їхалися на Чернігівщину з багатьох країн світу; під час вересневого свята пам'яті в Олешні.

Рудименти Шарикова

Цілком резонним було рішення більшості педагогів Олешнянської середньої школи про присвоєння їй імені Софії Русової. З цим клопотанням учителі й звернулися до місцевої Ради народних депутатів. І сесія сільського «парламенту» на чолі з головою І. Зенченко одностайно... відхилила пропозицію педагогів, мотивуючи своє рішення тим, що «Русова нічого доброго за своє життя не зробила», «її ніхто не знає», «ніяка попередня робота з цього питання не проводилася», та й взагалі «дожилися до того, що пам'ятники панам ставлять. Самостійної України їм захотілося. Нам Союз потрібен, щоб і випити було що, і закусить, і закурить»...

Пригадалося свято, будні після свята. Пригадалося, як ніяковіли деякі олешнянські інтелігенти, коли в шкільному залі залунало «Ой, у лузі червона калина», «Ще не вмерла Україна». А наступного дня розпочався відвертий моральний терор проти «шкільних рухівців», який триває і нині. Напевне, тепер цілком зрозуміло, чому на сесії сільської Ради народних депутатів одностайно відкинули ініціативу місцевих педагогів, чому депутати намагаються будь-якою ціною не допустити ідей незалежної України хоча б у окремо взяту Олешню (до речі, на тій же сесії було відхилено, також одностайно, пропозицію підняти над сільською Радою національний синьо-жовтий прапор, незважаючи на те, що такий давно майорить над Верховною, обласною та районною Радами народних депутатів).

Отой «синдром шариковщини», вихований десятиліттями «народної влади»,— таки живий! Рудименти Шарикова — непереможні! Найчастіше вони проявляються в абсолютній некомпетентності, невігластві, нетерпимості до тих, хто повстає проти фальшивого офіціозу. І справжня трагедія настає тоді, коли новітні шарикови беруться за такі високодуховні сфери, як освіта й культура.

Щоб вершити справи духовні, потрібно бути, як мінімум, людиною мислячою. Настав час зрозуміти й провінції, що ніякими заборонами поступ України не зупинити. Ім'ям Софії Русової таки буде названа саме Олешнянська середня школа, і в ній також здійсниться заповітна мрія великої просвітительки двадцятого століття — «в такій веселій, новій українській школі виростуть дітки на радість і на користь Україні».

Володимир ЄРМАК,
учитель Олешнянської середньої школи.
Чернігівська область.

Княгиня в царстві духу

«Ніколи не почувала я себе такою безпритульною, приниженою... А господиня ще гримає: і нащо ці старі жінки з місця рипаються. Внучка молоденька, то, може, ще кусок хліба собі й знайде, а ви загинете десь під тином...».

Та залишатися на Україні було небезпечно. І, зібравши останні сили (й кошти), змучена, обідрана, вона зважується на одчайдушний вчинок — переходить убрід річку Збруч, залишаючи назавше «країну неволі, смутку, неправди й руїни». Країну, яку палко любила, на чий вівтар віддала розум і сили, чиїм дітям присвятила десятки педагогічних праць, чиїм людям несла освіту й рідне слово.

Вона не загинула під тином, як пророкувала на дорогу якась селянка, а прожила за межами рідної землі до глибокої старості. Довгі роки замовчувалося її ім'я, заборонявся бодай спогад про неї. І лише нині робляться перші спроби відкрити постать цієї дивовижної жінки.

Ім'я їй Софія Русова — просвітителька, педагог, засновниця перших національних дитячих закладів, почесна голова Світового союзу українок, представниця уряду Української Народної Республіки.

У «Споминах», виданих 1937 року львівською кооперативою «Хортиця», Софія пише: **«Батько мій, Федір Ліндфорс, був шведського походження... Мати була походження французького — Ганна Жерве... Батьки мої дуже любилися. По народженні двох дітей вони виїхали з Сибіру і купили на Чернігівщині садибу і тисячу десятин землі... біля села Алешні Городнянського повіту (нині Ріпкинський район — прим. авт.).**

Коли я вже дорослою бувала в Алешні, від усіх селян чула вислови найприхильнішої пошани до моїх батьків»...

П'ятнадцяти літ, закінчивши із золотою медаллю київську гімназію, Софія твердо прагне «жити так, щоб зміст був і духовний, і громадський».

Разом із сестрою вони відкривають перший національний дитячий садок. **«Коли я подала моє прохання тодішньому попечителеві шкільної округи старому Антоновичеві, він з недовір'ям похитав головою. «Ви самі ще дитина, — сказав він, усміхаючись і оглядаючи мою шістнадцятилітню постать,— хто ж вам довірить дітей». Але все ж дав свій дозвіл».**

Згодом у її житті буде не один дитячий садок, притулок, школа, вона стане професором, але цей перший дитячий заклад залишиться найдорожчим. Тут пануватимуть українські слово та пісня «й дисципліна розумної ласки», тут навчатимуться народних ігор й ставитимуть народні казки (серед малих вихованців й діти Старицьких — Маня та Люда).

«Найдорожчий скарб у кожного народу — його діти, його молодь»,— мовить вона сто літ тому. І, оберігаючи той скарб та піклуючись про нього, їздитиме по світу в пошуках педагогічної мудрості, побуває у Франції, Німеччині, Італії. І створить власну думку розвитку національної школи, стверджуючи, що нація народжується коло дитячої колиски, що лише на рідному грунті, серед рідного слова, пісні здатна вирости національно свідома дитина.

Такими рідними і простими до геніальності були і її «Буквар», упорядкований 1906 року, і «Читанка» для дорослих, і статті у журналі «Світло», який редагувала разом з Черкасенком, і лекції, котрими заслуховувалися студенти Фребелівського педагогічного та Комерційного інститутів у Києві, де викладала. І навіть коли б Софія залишила тільки дещицю педагогічної спадщини, то й тоді б мала право на довгу пам'ять нащадків. Але ж у її житті була ще й дивовижна весільна подорож, не подорож — подвиг, до Праги, де вони разом з чоловіком видали перший і повний «Кобзар» Шевченка. Були дивовижні зустрічі і дружба з Драгомановим, Чубинським, Лисенками, Старицькими.

Разом з Русовим вони об'їздили пів-України, цього вимагала робота в[...]ного. І скрізь Софія дбала про створення шкіл для простого люду, організовувала книгозбірні, влаштовувала вечори з українськими піснями та п'єсами. Як неблагонадійних, що вели широку пропаганду українських проблем, Русових переслідує поліція. Софію не раз арештовують, тримають подовгу у в'язницях. За одне лиш палке бажання прислужитися своєму народу!

«Прийдіть, будемо жити задля наших дітей»,— за таким палким гаслом жила і діяла Софія. Вона сподівалася на кращу долю для свого народу, вірила у злети його й бачила те прекрасне революційне піднесення у дні народження Української Народної Республіки. З якою радістю прийняла вона за[п]рошення секретаря народн[ої] освіти Стешенка до співпраці в уряді! З яким заповзяттям узялася за створення національних навчальних закладів! У часи української державності Софія Русова займає різні пости: члена Центральної Ради, заступника міністра освіти, професора педагогіки в Кам'янець-Подільському університеті.

Після окупації України вона ще залишалася на рідних землях, але постійні переслідування, арешти і страта близьких їй людей-однодумців змусили перебратися на чужину, до Праги. Тув колись Русови видали перший повний «Кобзар» Шевченка, тут Софія стала професором педагогічного інституту імені Драгоманова. Багато уваги присвячувала жіночим організаціям, була обрана почесною головою Всесвітнього союзу українок.

...Сімдесят літ тому морозяної осені разом з малолітньою онукою Софія перейшла Збруч:

— Прощай, рідна, дорога Україно! Кидаю тебе з одним палким бажанням усі свої старі сили віддати на визволення твого народу, щоб знову пишалася ти й волею, й наукою, й багатством...

Прокидайся, Олешне, настав і твій день!

Галина ДАЦЮК,
журналіст.
Київ.

МЕЖДУНАРОДНАЯ БЛАГОТВОРИТЕЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ
«PACIFICAL INTERNATIONAL FOUNDATION» США

КИЕВСКИЙ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ СОВМЕСТНО С ФИРМОЙ «РАЛЕКС»

ПРОВОДЯТ

с 3 по 10 марта 1992 года в г. Киеве международную конференцию «КУЛЬТУРА БИЗНЕСА В НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЕ»

Конференция посвящена проблемам международного делового сотрудничества в период становления рыночной экономики Украины. В конференции примут участие представители деловых кругов США, Канады и Великобритании. Конференция будет проводиться в конференц-зале гостиницы «Интурист-Русь».

Участникам конференции будут представлены широкие возможности установления деловых и творческих контактов, которые позволят выбрать зарубежного партнера и стать участником внешнеэкономической деятельности. Участников ждет интересная культурно-просветительная программа. Все иногородние участники конференции будут проживать в гостиницах «Интурист-Русь» и «Киев».

Для включения в состав участников конференции необходимо выслать письмом или факсом в оргкомитет заявку и финансовый документ, подтверждающий оплату оргвзноса.

Величина оргвзноса, переведенная до 15 января 1992 года, для иногороднего участника конференции (включая проживание в комфортабельном номере гостиницы) составляет 900 рублей, для жителей г. Киева и пригорода — 400 рублей. После 15 января 92 года оргвзнос должен быть увеличен на 15 процентов. Прием заявок заканчивается 3 февраля 1992 года.

АДРЕС ОРГКОМИТЕТА: 252011, г. Киев, ул. Немировича-Данченко, 2, КТИЛП, корпус 5, комната 201.

Рассчетный счет № 001609873 Гордирекции Укрсоцбанка г. Киева, МФО 322012.

КОНТАКТНЫЕ ТЕЛЕФОНЫ — 290-05-12, 290-26-75.

ФАКС: (044) 290-16-03.

АП «Новоборовской завод железобетонных изделий» может изготовить из ресурсов заказчика:

1. Балки 9 м серии 1.462. 1—10/80
2. Балки 12 м двускатные серии 1.462, 1—3/80
3. Балки 12 м односкатные серии 1.462. 1—1/81
4. Пригрузы серии 992 А
5. Плиты дорожные 2 м × 6 м серии 503—0—42
6. Балкон — перемычки серии 87
7. Кольца колодцев Ø 1м серии 3—900—3
8. Кольца колодцев Ø 1,8 м серии 3—900—3

Республіканське акціонерне товариство «Українська біржа»

оголошує з 15 грудня продаж акцій номіналом 250 тисяч карбованців. Перевага надається підприємствам, які підпишуть договори про реалізацію своєї продукції через біржу.

Акції Республіканського акціонерного товариства дають можливість не тільки одержати дивіденди, а й скористатися кредитами банку, отримати брокерські місця на біржі та в Торговому домі, взяти участь у реалізації інших, не менш цікавих проектів, які заслуговують на увагу ділових людей.

Довідки по телефонах: 229-60-95, 228-65-22, 228-41-27.

ДАЙДЖЕСТ **ДИРЕКТОР**

100 - страничный деловой журнал для руководителей

«Д-Д» —это практическая информация от нормативных документов и аналитических обзоров до цен и делового этикета

Стоимость подписки — 150 руб.

Телефоны для справок: (095) 302 - 1133, 301 - 5333

Малое научно-проектное производственное предприятие «Ставострой» реализует по безналичному расчету:

1. Для стирки в прачечных любых типов тканей, мойки керамической плитки, полов, железнодорожных вагонов, автомашин, трамваев, троллейбусов, воздушных летательных судов, посуды жидкое концентрированное универсальное мыло по ТУ6-15-14-0-18-91.
2. 10-процентный раствор МЛ-51 по ТУ 84-228-80.

Обращаться по адресу: Минск, ул. Смолячкова, 9 (ком. 114), телетайп 252344 «Стан», тел. 31-89-04.

---

mazda

З 9 по 15 грудня ц. р. у Донецьку триває виставка-продаж легкових автомобілів відомої японської корпорації «МАЗДА»

НА ВИСТАВЦІ ВИ ЗМОЖЕТЕ:

— ознайомитися з моделями автомобілів, спеціально пристосованих до умов експлуатації на Україні;

— підписати контракт на придбання запропонованих автомобілів;

— встановити ділові контакти для подальшого співробітництва;

— поспілкуватися з партнерами.

Виставка проходитиме в Палаці культури Донецького металургійного заводу ім. В. І. Леніна (вул. Куйбишева, 67) з 10 до 18 години. Контактні телефони: в Києві — 417-71-20, 417-81-23; в Донецьку — 66-00-05.

«МІНОЛТА-ТРЕЙДІНГ-УКРАЇНА» **«МАЗДА»**

ФІРМА «РІМП»

— придбає на договірних умовах гартцинк;

— зможе підібрати вам партнера для створення спільного підприємства;

— продати ваш товар на західному ринку.

Фірма «РІМП» пропонує для реалізації за конвертовану валюту або на компенсаційній основі:

— міні - м'ясопереробні заводи,

— міні-м'ясокомбінати,

— ковбасний цех (у контейнері),

— скотозабійний цех (у контейнері),

— контейнерний сироварний завод.

Фірма «РІМП» допоможе у доборі товарів для компенсації.

Наш телефон: 93-30-17, телекс: 115259, телетайп: 115229 СТРОЙ.

Наша адреса: 340055, Донецьк, вул. 50-річчя СРСР, 146.

КРОК ДО КОНСОЛІДАЦІЇ

Український Національний Олімпійський Комітет — УНОК, який активно працював протягом року і вважався альтернативним офіційно, зареєстрованому НОКу України заявив про припинення своєї діяльності. «Ми прийняли це рішення, рахуючись з реаліями, які склалися на сьогодні,— сказав кореспондентові УКРІНФОРМ президент УНОК Валерій Шутий.— Міжнародний олімпійський комітет має визнати один НОК, то ми не повинні відтягувати цей момент з'ясуваннями своїх стосунків».

Валерій Шутий, очолюючи УНОК, встиг чимало зробити для того, щоб у світовому співтоваристві якомога більше дізналися про Україну як велику спортивну державу, що може бути представлена на міжнародній арені цілком самостійно. Та й у нашій республіці діяльність УНОКу буквально підштовхнула до дій багатьох спортивних діячів, не даючи їм сидіти «склавши руки». Уміння В. Шутого організувати роботу, його енциклопедичні знання, без сумніву, знадобляться й у НОК України, членом якого він є.

Людмила ВЛАСЮК.

РОЗІЙШЛИСЯ МИРНО...

На стадіоні «Авангард» в Ужгороді відбулася товариська зустріч з футболу між збірними клубів Будапешта та Закарпаття. Гості були представлені такими відомими командами, як «Ференцварош», «Гонвед». А в українському колективі грали Василь Рац, Олександр Еней, які, до речі, тепер виступають у клубах вищої ліги Угорщини.

Поєдинок був гострим і напруженим. Але оборонні порядки суперників виявилися надміцними. Нічия — 0:0.

Микола ГОРВАТ, власний кореспондент «Голосу України».
Ужгород.

У СПИСКАХ ЗНАЧАТЬСЯ...

Олімпійська перспектива

Олімпіади 1992 року в Альбервіллі та Барселоні, судячи з усього, будуть для українських атлетів останніми Іграми, в яких вони виступатимуть у складі збірної колишнього СРСР. Нагадаю, що в усіх літніх Олімпіадах, починаючи з 1952 року, були присутні спортивні посланці України. Кількість їх неухильно зростала — від 25 у Хельсінкі до 103 у Сеулі. І завоювали вони протягом цього часу рівно 400(!) олімпійських медалей — 176 золотих, 114 срібних, 110 бронзових.

Давайте ж прикинемо, що рік наступний нам готує. Вихідні дані для цього — списки кандидатів на участь в Олімпіадах. Кандидат, зрозуміло, далеко не учасник. Але барселонські, приміром, списки не назвеш і прожектом. Адже затверджені вони головними тренерами за видами спорту олімпійської збірної. І практично неможливо, щоб в числі кандидатів з'явилися якісь нові імена. А от скорочення, звичайно, будуть.

Почнемо з літніх Ігор. Нині на Україні 163 кандидати на поїздку до Барселони. Як і раніше, наш найчисленніший загін — піддані королеви спорту. Готуються до Ігор 39 українських бігунів, стрибунів та метальників. «Закривають» вони більшість підвидів легкої атлетики як серед чоловіків, так і серед жінок.

Другий за чисельністю кандидатський взвод — веслувальники на байдарках і каное. Їх 14 чоловік, що цілком відповідає рівневі розвитку цього виду спорту на Україні. А от наявність у списках, скажімо, одинадцяти баскетболістів, як на мене, «перебір». Якщо легко віриться, що потраплять до Барселони 3—4 найкращі баскетболістки з київського «Динамо», яке успішно виступає у відкритому чемпіонаті та міжнародній арені, то перехід вказаних у списках п'яти гравців «Будівельника» (Київ) з кандидатів до натуральних олімпійців здається менш вірогідним. Адже жоден з них сьогодні не грає за збірну. Але два знаменитих наших Олександри — Білостінний та Волков, які виступають за рубежем, потраплять до Барселони швидше за все.

Сподіватимемося, що з одинадцяти гандболісток і гандболістів, які значаться в списках, не всі увійдуть до команди. Скажімо, у молодих спартаківок з Києва, які не мають серйозного міжнародного досвіду, не так уже й багато шансів. Тим більше, що Ігор Турчин збірну вже не тренує.

А от за академічне веслування (9 кандидатів) і спортивну гімнастику (7) ми можемо, здається, бути спокійними — запорукою тому високий клас українських кандидатів. Продовжує радувати і гімнастика художня — всі п'ять претенденток мають розраховувати на виступ у столиці Каталонії. Повинні потрапити до олімпійської збірної і найкращі наші плавці (8 кандидатів), фехтувальники (6), фахівці з кульової стрільби (6).

Однак вивчення кандидатських списків пробуджує не тільки надії, але й навіює смуток. Приміром, такий колись популярний вид спорту на Україні, як бадмінтон, представлений в кандидатському реєстрі лише одним гравцем — М. Зуєвим. Та й він вже встиг переїхати до Підмосков'я. Важко змиритися і з тим, що по одному кандидату маємо в сучасному п'ятиборстві (пригадаємо перемоги львів'янина Павла Леднььова!), водному поло, в гонках на велотреці. Всього два українських боксери, три штангісти є кандидатами на отримання барселонських віз. Борців же вільного стилю немає взагалі жодного.

З висновками не поспішатимемо, однак самостійна олімпійська кар'єра України, яка ось-ось розпочнеться, не дозволяє відкладати на завтра критичний аналіз усього спортивного господарства нової держави. Тепер розглянемо кандидатський список, так би мовити, під географічним кутом зору. Як завжди, в лідерах перебуває столиця республіки: Київ має 52 потенційних олімпійці. На солідному віддаленні Харківська область — 19 кандидатів. Львівщина та Київщина ділять третє місце — по 13, далі — Запоріжжя — одинадцять «делегатів». А такі потужні спортивні центри, як Донецьк та Дніпропетровськ, мають у списках кандидатів лише по 9 атлетів.

Шкутильгає підготовка спортсменів високого класу в таких областях, як Рівненська, Хмельницька, Чернігівська, Чернівецька, які мають лише по кандидату. А Волинь, Сумщина, Черкащина, Кіровоградщина — жодного.

Звичайно, курчат рахуватимемо восени, тобто в Барселоні, і тоді «географічне сальдо» виглядатиме, можливо, дещо інакше. Але якщо немає в області кандидатів на поїздку до Іспанії, кваліфікувати цей факт треба вже сьогодні.

Серед потенційних олімпійців чимало ветеранів. Так, відомий кіннотник з Миколаєва Віктор Погановський має намір стартувати в Барселоні, хоча йому тоді буде 43 роки. Продовжує упевнено сидіти в сідлі наш знаменитий майстер виїздки Юрій Ковшов (Київська область), який народився 1951 року. Його одноліткa киянин Олександр Близнюченко також має підстави розраховувати на місце в олімпійській збірній з кульової стрільби.

Наймолодший же кандидат — кримська гімнастка Олена Серебрянська, якій тепер 14 років. На рік старша одеситка Олена Вітриченко, яка спромоглася прорватися (нехай поки кандидаткою) до шільних рядів українських майстрів художньої гімнастики. Вже увінчана нагородами найбільших турнірів зі спортивної гімнастики Тетяна Гуцу (Одеса). До Барселони Тетяна має (тьфу, тьфу, щоб не наврочити) потрапити. А виповниться їй тоді лише 16...

Тепер про Олімпіаду зимову. Списки кандидатів на поїздку до Альбервілля від України наше Міністерство в справах молоді та спорту взагалі склало. Але тренерами олімпійської збірної вони не завізовані. Гадаю, що з одинадцяти кандидатів стовідсоткові шанси мають лише одеські фігуристи Віктор Петренко та В'ячеслав Загороднюк. Може пробитися до збірної й гірськолижниця зі Львова Світлана Гладушенко, бронзова призерка останнього чемпіонату світу з швидкісного спуску. Існує вірогідність включення до числа олімпійців українських бобслеїстів. Утім, все з'ясується вже найближчим часом, бо зимові Ігри стартуватимуть в лютому.

Олександр БАШКАТОВ.

Голос України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН України

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
оглядач, завідуючий відділом культури

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
редактор відділу кореспондентської мережі

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.

Чергові редактори — Олексій Євсіков, Людмила Бараневич.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Валентина Лукаш, Ірина Бабич, Валентина Босколович, Галина Каблак, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

252047, Київ 47, проспект Перемоги, 50. Комбінат друку видавництва «Радянська Україна».

Індекс 60955.

Тираж 160 900.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315237.

Футбол

ЩО Ж, ЗАЧЕКАЄМО...

Минулої неділі в Нью-Йорку відбулося жеребкування відбіркових груп чемпіонату світу. Зокрема, до п'ятої європейської групи увійшли такі збірні: СРСР, Югославії, Угорщини, Греції, Ісландії, Люксембургу...

А напередодні там же проходило засідання виконкому ФІФА. На ньому розглядалися персональні питання України, Грузії та Хорватії. Вирішено повернутися до них на конгресі федерації 3 липня 1992 року.

— Отже, нам не відмовили взагалі,— прокоментував подію голова Федерації футболу України Віктор Банников.— Сподіваюсь, що на конгресі все вирішиться позитивно. До речі, наші інтереси на виконкомі представляв віце-президент ФІФА і президент УЄФА Ленарт Йохансен (Швеція). Гадаю, що наступного липня вирішиться й наше членство в Європейській футбольній спілці. І клуби України стартуватимуть восени-92 у розіграшах континентальних кубків.

— Отже, питання з національним чемпіонатом вирішено!

— Так. Наступної п'ятниці та суботи пройде пленум ради Федерації футболу України в Києві. І все це набуде юридичних прав.

— Вікторе Максимовичу, СРСР вже не існує, а його збірна гратиме в чемпіонаті світу-94...

— І з цим питанням не все ще ясно. Швидше за все крапки над «і» буде розставлено 11 січня 1992 року на пленумі Федерації колишнього СРСР. Можливо, доведеться провести кваліфікаційний турнір між збірними 12 колишніх республік за місце в чемпіонаті світу. Ну, а національна команда України братиме участь у різних міжнародних турнірах і готуватиметься до чемпіонату Європи 1996 року.

Розмову вів Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

У Києві завершився відкритий чемпіонат з фігурного катання. Переможцями у видах стали: у чоловіків — О. Укманов (Санкт-Петербург), призери — В. Загороднюк, В. Петренко (обидва — Одеса); у жінок — Ю. Воробйова (Московська область); в парах — Н. Бечке — Д. Петров (Санкт-Петербург); у танцях — О. Грищук — Є. Платов (Москва).

НА ЗНІМКУ: показові виступи.

Фото Миколи БОЧКА.